

3. painos laajennettu

- Rakkaus viisautta kohtaan
- Filosofian aihe ja osat
- Erilaisia filosofisia opetuksia

ja ohjeet

- Käytännön filosofia

- SOVELLUKSET

Filosofian kiistanalaisia kysymyksiä

Filosofiaa koskevasta kirjeenvaihdosta

Filosofian akatemia (projekti)

Filosofit, tiedemiehet ja filosofian kirjailijat

Moskova

Kustannus- ja kauppayhtiö "Dashkov and Co"

2023

UDC 1

BBC 87

B20

Arvostelijat:

O. V. Malyukova - filosofian tohtori, professori,

Moskovan valtion oikeusyliopisto

niitä. O.E. Kutafina;

A. D. Korolev - filosofisten tieteiden kandidaatti,
Vanhempi tutkija, Filosofian instituutti RAS.

Balashov, L.E.

B20 Mitä filosofia on? - 3. painos, laajennettu. - Moskova: Publishing and Trade Corporation "Dashkov and Co", 2023. - 84 s.

ISBN 978-5-394-05503-4.

Kirja perustelee ajatusta filosofiasta kulttuurin erityislajina, käsittelee seuraavia aiheita: filosofian ja tieteen ero, filosofian aihe ja "osat", filosofisten opetusten ja suuntausten monimuotoisuus, käytännön filosofian merkitys .

Ammattifilosoifeille ja laajalle filosofiasta kiinnostuneille lukijoille.

Liitteissä pohditaan joitain kiistanalaisia filosofian kysymyksiä, esitetään tekstejä filosofiaa käsittelevästä kirjeenvaihdosta, esitetään Filosofian Akatemian projekti, esitetään filosofien, kirjailijoiden ja tiedemiesten lausuntoja filosofiasta.

Lähetä palautetta ja ehdotuksia osoitteeseen:

sähköposti: lev_balashov@mail.ru

ISBN 978-5-394-05503-4 © Balashov L. E., 2023

SISÄLTÖ

1. Rakkaus viisautta kohtaan 4
2. Filosofian aihe ja "osat" 12
3. Filosofinen moniarvoisuus, filosofisten opetusten ja suuntausten monimuotoisuus 18
- Materialismi ja idealismi 18
- Rationalismi, empirismi, irrationalismi 21
- Dogmaatit ja skeptikot 27

Subjektivistit, objektivistit, metodologit 28

Filosofit - "asiantuntijat" 29

Systemaattiset filosofit 29

4. Käytännön filosofia (sofologia) 30

LIITE 1. Filosofian kiistakysymyksiä 37

Onko filosofiassa peruskysymys? 37

Mitä ovat filosofiset lausunnot? 40

Filosofia auttaa muovaamaan uskomuksia

ja suorista ne tarvittaessa 41

Filosofit ovat joskus kuin aloittelijoita tai huonoja ratsastajia... 43

Nietzschen vastenmielisyyt normia ja normaalia kohtaan tai ei-filosofisen, ei-kategorisen ajattelun kapea 43

Postmodernismin periaatteeton moniarvoisuus 46

LIITE 2. Filosofiaa koskeva kirjeenvaihto 49

Filosofian opetus yliopistoissa 49

Filosofiasta, etiikasta ja muutoksista maailmassa 50

Filosofian erityisiä ja yleisiä kysymyksiä 51

Onko ajatus yksilöllistä? 51

Kirjeenvaihto Denis Romanyukin kanssa käytännön filosofiasta ja F. Nietzschen kanssa 52

LIITE 3. Filosofian akatemia (projekti) 59

Miksi Filosofian Akatemiaa tarvitaan? 59

Akatemian päämäärät ja tavoitteet 60

Filosofian Akatemian peruskirjaluonnokseen 64

Unelmafantasiat 65

LIITE 4. Filosofia filosofiasta 68

Filosofian tutkijat ja kirjailijat ja filosofit 80

Bibliografia 83

Kirjailijan julkaisemat kirjat 83

1. Rakkaus viisautta kohtaan

Nimi "filosofia" tulee kreikan sanoista "phileo" - rakkaus ja "sophia" - viisaus, mikä tarkoittaa viisauden rakkautta, viisautta. Tämä kirjaimellinen merkitys näyttää olevan kaukana käsitteen

"filosofia" todellisesta merkityksestä. Tämä on kuitenkin vain osittain totta. Viisaus on edelleen olennainen filosofisen ajattelun määritelmä. Filosofia on viisautta, mutta ei yksilön, vaan ihmisten yhtenäisen mielen viisautta. Toisin sanoen filosofia on kollektiivista ajattelua. Mitä se tarkoittaa?

Ensinnäkin filosofia on nimenomaan ajattelua, tietämättömyyttä, tuntematta jättämistä, uskomista, halukkuutta, toimimista.

Toiseksi, filosofia ei ole pelkkää ajattelua, vaan yhteisajattelua, eli sellaista ajattelua, joka edellyttää ihmisten ajattelua tai ihmisten ajattelua yhdessä. Filosofia on kollektiivista ajattelua aivan kuten tiede on kollektiivista tietoa, taide on kollektiivista tunnetta, uskonto on kollektiivista uskoa, moraali on politiikkaa - laki on kollektiivista tahtoa, taloustiede on kollektiivista tuotantoa-jakelua jne.

Kolmanneksi filosofisoinnin lähtö- ja loppukohta ei ole tieto, ei hyvyys, ei kauneus, vaan ajatus, jolla on merkitystä monille muille ihmisille, ennen kaikkea filosofeille itselleen. Tietenkin he ajattelevat kollektiivisesti tieteessä, taiteessa ja kaikilla muilla ihmisen toiminnan aloilla. Mutta tämä kollektiivinen ajattelu on vain tieteellisen, kognitiivisen, taiteellisen jne. toiminnan alisteinen hetki. Se on filosofista vain siinä määrin, että se on sisäisesti vapaata, ei suoraan liity tiedon, kauneuden, aineellisten hyödykkeiden jne. tuotantoon. Filosofiasa kollektiivinen ajattelu on omavaraista, mahdollisimman kaukana kognitiivis-taiteellisen ratkaisusta. käytännön tehtäviä. Filosofian elementti on puhtaan, itseriittävän ajattelun elementti.

Filosofia on korkein ilmentymä elävän-ihmisen kyvystä viivyttää reaktiota, toimintaa, vastausta miettiäkseen, kuinka parhaiten toimia-toimia.

Kaikkein alkeellisin käyttäytyminen on ehdoton refleksi, kun aistimisen ja toiminnan välillä on minimietäisyys (esimerkiksi käden vetäminen pois kuumasta esineestä välittömästi kosketuksen jälkeen). Ihmisen käyttäytyminen vuosisadalla mitä vaikeampaa, sitä suurempi on etäisyys (viive) havainnon ja toiminnan, kognition ja käytännön välillä. Filosofit ovat sellaisia ihmiskunnan edustajia, jotka personoivat ja materialisoivat tämän viiveen suurimmassa määrin. Filosofian mukaan "meidät kannustaa outo tarve viivytellä, viipyä, pysähtyä, pohtia, tehdä sitä, mitä kiireinen ihminen näkee toimeettomana, ennakkoluuloisena, skolastisena, abstraktina elämän päättelynä".

Jos filosofit tarjoavat jotain ei-filosofoille, niin se ei suinkaan ole valmiita vastauksia, reseptejä, vaan heidän puolivalmiita tuotteitaan. Ajatus-ideahan on aina puolivalmis tuote...

* * *

Aiemmin jotkut filosofit, kirjailijat ja tiedemiehet esittivät filosofian aseman tieteiden tieteenä. Tämä kanta, joka korostaa oikein filosofian erityistä roolia verrattuna yksityisiin tieteen yleisenä maailmankuvana, metodologisena, ideologisena tieteellisen tiedon perustana, kärsii samalla merkittävästä puutteesta. Se julistaa filosofian tieteksi ja muodostaa siten jäykän yhteyden filosofisten ideoiden ja tieteellisten teorioiden välille. Itse asiassa filosofia on erityinen ajattelun muoto. Se sisältää tieteen elementin, mutta ei rajoitu tieteelliseen tiedon muotoon. Tiede on kollektiivisen tiedon muoto, kun taas filosofia on ihmisten kollektiivisen ajattelun muoto.

(Huomaa suluissa, että näkemyksissä filosofian ja tieteen suhteesta [kun filosofia esitetään tieteenä] vallitsee tietty hämmennys, ja kysymyksessä ajattelun ja kognition välisestä suhteesta edellinen esitetään usein jälkimmäisen osa, tyyppi tai muoto. Itse asiassa ajattelun ja kognition välillä on merkittävä ero, eikä vain siinä, että kognitio sisältää myös aistinvaraisia reflektoinnin muotoja. Ajattelemisen "osallistuu" yhtäläisesti sekä kognitiiviseen että ohjausta muuntavaan

toiminnot, eli on ihanteellinen työkalu kognitioon ja kontrollin muuntamiseen. Jälkimmäiset ovat suunnaltaan vastakkaisia Kognitio on pääasiassa reflektointia, joka kääntää materiaalin ideaaliseksi suunnitelmaksi (deobjektifikaatio) Kognitiossa subjekti pyrkii jakamaan sitä, mitä jakautuu objektissa, ja yhdistä objektissa toisiinsa... Päinvastoin, ohjaus-muunnostoiminta suorittaa ihanteen "kääntämisen" aineelliselle tasolle [objektiointi]. Tässä toiminnassa aihe pyrkii erottamaan sen, mikä liittyy toisiinsa, ja yhdistämään sen, mikä on jakautunut. Ideaalisella, mentaalisella tasolla ajattelu toteuttaa näiden vastakkaisesti suuntautuneiden toimintamuotojen vuorovaikutusta [keskinäinen siirtyminen, keskinäinen välitys]. Siksi sitä ei voida pelkistää mihinkään näistä toimintamuodoista.)

Lisäksi filosofia, toisin kuin tiede, ei voi velvoittaa, määrätä, osoittaa "kuinka sen pitäisi olla", olla lainsäätäjää. Sen määräyksillä on vain suositusvoima suhteessa muihin ihmisen toiminnan aloihin. Ilmaisun "filosofia on tieteiden tiedettä" heijastaa vain yritystä esittää filosofia tieteiden lainsäätäjänä, joka sanelee heille tahtonsa, miten heidän tulee käyttäytyä.

Määritelty ilmaisu on myös virheellinen siinä mielessä, että se rajoittaa filosofian suhteen muihin ihmistoiminnan aloihin vain suhteisiin tieteisiin. Filosofia kollektiivisen ajattelun muotona liittyy suoraan tieteeseen ja taiteeseen ja aineelliseen käytäntöön ja yhteiskunnan johtamiseen ja ihmisen yksilölliseen kokemukseen. Se pohtii kaikkia näitä toiminnan muotoja ja on keskuksen tai painopisteen asema, jossa kaikki ihmisen toiminnan muodot yhdistyvät. Toisin sanoen filosofia on keskipiste, kaikkien ihmisten pyrkimysten ja uskallustusten keskus.

* * *

Maassamme filosofia on pitkään ollut (ja on edelleen) vahvasti sidottu valtioon ja tieteeseen. Filosofista tutkimusta tehdään suurelta osin Venäjän tiedeakatemian sisällä tai alaisuudessa. Filosofian eroamattomuus tieteestä johtaa sen perusteettomaan oppimiseen, eräänlaiseen

filosofista tiedettä. Tieteellinen kieli filosofisissa kirjoissa ja artikkeleissa on hyvin yleinen ilmiö. Näin ollen filosofisilta tutkimusreflektioilta odotetaan samaa kuin tieteelliseltä tutkimukselta. Tämän lähestymistavan kääntöpuoli, eli halu "opettaa" filosofiaa, on se, että siltä odotetaan tiettyjä tieteellisiä tuloksia, valmiita vastauksia elämän asettamiin kysymyksiin. Koska tämä odotus ei ole perusteltu, tulee filosofiaan pettymys.

Tiede, kuten olemme jo sanoneet, koskee tietoa; filosofia ei tiedä mitään. Se ymmärtää vain tiedon kulun ja tulokset (eikä vain tiedon, vaan myös käytännön, taiteen, yleensä kaiken inhimillisen kokemuksen). Tiede on tieteellistä, ja filosofia on filosofista! Tiede tuottaa tietoa. Filosofia tuottaa ja kehittää ideoita. Ei enempää. Filosofiset ideat ovat ideoita: tieteellisiä, taiteellisia, käytännöllisiä jne. Näin ollen filosofointi ei palvele suoraan tietoa, käytäntöä, taidetta, vaan pikemminkin epäsuorasti.

Filosofia maassamme ei pitäisi löytää omia kasvojaan ja lopulta vapautua ulkoisista kahleista. Kenenkään, ei tieteellisten auktoriteettien, valtiomiesten tai uskonnollisten henkilöiden, ei pidä puuttua filosofian asioihin.

Esimerkki tieteellisestä, filosofian tieteellisestä tekemisestä ovat joidenkin filosofien ja filosofisten koulukuntien yritykset ilmaista filosofiset perussäännökset lakien muodossa. Koska lait löydetään tieteestä, se tarkoittaa, että se voidaan tehdä myös filosofiassa. Silmiinpistävin esimerkki filosofisten lakien keksimisestä ovat marxilaiset

dialektiikan lakeja. Meidän näkökulmastamme vain tiede voi väittää löytävänsä ja tutkivansa aihealueen lakeja. Filosofiasa "laki" on vain

yksi kategorioista, yhdistettynä kategoriaan "ilmiö", ja joidenkin filosofisten perusteiden kutsuminen samalla termillä on looginen virhe. Joko meidän on myönnettävä, että "laki" on dialektiikan korkein luokka, tai meidän on myönnettävä, että sanalla "laki" on "dialektiikan lain" tapauksessa eri merkitys kuin silloin, kun se tarkoittaa jotakin kategorioista. dialektiikasta. Toisessa tapauksessa on olemassa vaara, että käsitettä "laki" käytetään epäselvästi, mikä johtaa vain käsitteiden sekaannukseen ja erilaisiin ajattelun vääristymiin.

Yksi syy "lain"-käsitteen käyttöön marxilaisessa filosofiasa joidenkin sen pääsäännösten yhteydessä on nimenomaan vapaaehtoinen tai tahaton analogian piirtäminen filosofian ja tieteen välillä.

Haluaisin kiinnittää huomion dialektiikan lakeja koskevan kysymyksen toiseen näkökohtaan. Maailmamme on todennäköisyysmaailma, ja sattumalla ei ole vähempää roolia kuin välttämättömyydellä, säännöllisyydellä. Ilmaisui "dialektiikan lait", halusimmepa sitä tai emme, keskittyy säännöllisyyden, todellisen maailman järjestyksen tuntemiseen ja jättää varjoonsa toisen, suoraan vastakkaisen puolen: epäjärjestyksen, ilmiöiden monimuotoisuuden, stokastiikan. Ja tämä luo tunnetun vinoutumisen mekanistiseen, laplalaisen determinismiin, joka absolutisoi välttämättömyyden, säännöllisyyden, järjestyksen. Filosofisen ajattelun harha johtaa vinoon missä tahansa muussa ajattelussa: poliittisessa, taloudellisessa, hallinnollisessa... Eikö tämä ole syy siihen, miksi maassamme on vuosikymmeniä luotu suunnitelman kultti, käskykultti, hallinnolliset menetelmät johtamisen ja aliarvioinut stokastisten mekanismien, erityisesti markkinoiden, vaalijärjestelmän, arvon? Puhuimme enimmäkseen tietoisuudesta, organisoinnista, suunnittelusta ja taistelimme spontaanisuutta vastaan. Mutta spontaanisuus on jossain määrin yhtä tärkeää kuin suunnittelu ja organisointi. Ihmisyhteiskunta on elävä järjestelmä, eikä se tarvitse jäykkää järjestystä, joka edellyttää ihmisten käyttäytymisen jäykkää määrittelyä, vaan elävää järjestystä-häiriötä, joka ottaa yhtäläisesti huomioon välttämättömyyden ja sattuman, yhtenäisyyden ja monimuotoisuuden, yleisen ja yksittäisen.

* * *

Dialektiikan lakien käsitteen elottomuus näkyy erityisen selvästi kielteisen kieltämisen lain esimerkissä. Tämän lain käsite asettaa meille jäykästi yksiselitteisen (melkein laplalaisen determinismin hengessä) kehityksen, muodostumisen suunnan kaavion. Se sulkee pohjimmiltaan pois sattuman elementin uuden ilmaantumisen, kehitystapojen monivariaatioisuuden, muodostumisen. Negaation negatiolain käsite on haavoittuva toisessa suhteessa. Tämä laki määrittää yleensä laiksi, joka luonnehtii kehitysprosessin suuntaa, uuden syntymisen yhtenäisyyttä ja joidenkin vanhan hetkien suhteellista toistoa. Sillä välin, jos ajattelee sitä, negatiivisen kieltämisen laki ei voi täysin luonnehtia kehityksen suuntaa. Itse asiassa missä tahansa kehityksessä (tulemisessa) tärkein hetki on siirtyminen vanhasta uuteen, toisin sanoen rakentava liike positiivisesta sisällöstä toiseen. Negaation kieltämisen laissa painopiste on kieltämisessä, vaikka se olisikin toinen negaatio, joka kieltää ensimmäisen. Kyllä, uusi kieltää vanhan. Mutta tämä on vain hetki uuden ja vanhan suhteesta. Uudella on toinenkin myönteinen sisältö, jota ei ole (ei koskaan ollut!) vanhassa, eikä tätä sisältöä negatiivisuuden käsite missään tapauksessa paljasta täysin. Vanhan kieltämisestä ei seuraa ollenkaan uuden vahvistaminen, muuten anarkistit ja kaikenlaiset nihilistit kieltäjät olisivat oikeassa. Negaatio pysyy aina negatiivisena, riippumatta siitä, miten sitä kutsutaan: vähennyslasku, dialektinen negaatio, toinen negaatio. (Hegeliläisessä filosofiasa

negaatiolla oli positiivisen käsitteen merkitys, koska tälle filosofialle on ominaista ideoiden kiertokulku - absoluuttinen, maailmanhenki palaa lopulta itseensä). Negaation käsitteessä, jos sitä realistisesti arvioimme, negatiivinen sisältö tulee aina esiin. Muuten tämä käsite merkitään eri sanalla. Tietysti on ero kielteellä tuhoamis-tuhoamisena ja kieltämisellä kehityksen hetkenä. Mutta tämä ei anna meille oikeutta pitää dialektista kieltämistä sellaisena hetkenä, joka saa kehitystä kehittymään ja tulemaan - tulemaan.

Negatiivisten negatiivisten "laki". ania heijastaa vain kieltämistä ja jatkuvuutta uuden ja vanhan välillä. Vanhan ja uuden välistä suhdetta luonnehtivat täysin kehityksen ja muodostumisen kategoriat. Näiden luokkien merkityksen selittämiseen ei vaadita keinotekoisia rekvisiitta, edes "negaation kieltämisen lain" muodossa. Jos puhumme luokkien "kehitys" ja "muodostaminen" sisällön paljastamisesta, on sanottava, että tämä sisältö paljastuu kokonaisena kategorioiden ja käsitteiden järjestelmässä.

* * *

Puhuessamme siitä, että filosofia ei tiedä mitään, meillä oli mielessä, että filosofian "ekologinen markkinarako" kulttuurin erityislajina ei ole tieto, vaan ajattelu. Filosofisoinnin tarkoitus ei ole totuuden ymmärtäminen, vaan viisaus. Loppujen lopuksi filosofointi on filosofointia (sanan hyvässä merkityksessä). Vain tieteellä on "oikeus" osallistua kognitioon. Tämä on hänen ominaisuutensa, hänen "leipänsä". Voidaan sanoa: entä ilmaisut "filosofinen tieto", "filosofinen tiede" jne.? Vastaamme tähän: sanoja "tieto" ja "tiede" käytetään filosofian yhteydessä eri merkityksessä kuin silloin, kun ne puhuvat tieteestä kulttuurin lajina ja tiedosta ihmisen toiminnan osana. Loppujen lopuksi jopa teologiassa käytetään usein ilmaisuja "teologinen tieto", "teologinen tiede". Mutta loppujen lopuksi kukaan ei pidä "teologista tietoa" tieteellisenä tiedona, ja "teologinen tiede" on todella tiede, kuten fysiikka, biologia, sosiologia.

Kun ihmiset puhuvat filosofisesta tiedosta, he eivät tarkoita sitä tietoa, joka hankitaan tieteellisen tiedon prosessissa. Filosofinen tieto ja tieteellinen tieto ovat eri "asioita". Tieteellinen tieto on tulosta todellisen maailman tuntemisesta, maailmasta kognition kohteena. Filosofinen tieto on tulosta filosofien sisäisistä tietovirroista, jotka kulkevat filosofilta toiselle. Jos luin Platonin kirjoituksia ja ymmärsin ne, niin sain tietoa Platonin opetuksista, hänen ideoistaan, näkemyksistään jne. Filosofisen tiedon summa on ennen kaikkea tietämys maailman filosofisista perusopetuksista-ajatuksista. menneisyys ja nykyisyys. Filosofinen tieto on samanlaista kuin tieteellinen tieto siinä mielessä, että se, kuten tieteellinen tieto, heijastaa enemmän tai vähemmän riittävästi aihetta, meidän tapauksessamme toisen filosofin (muiden filosofien) oppia, ideoita, ajatuksia. Filosofisesti koulutettu henkilö on henkilö, joka on enemmän tai vähemmän riittävästi havainnut ja omaksunut menneisyyden ja nykyajan filosofien perusajatuksia. Filosofinen koulutus on filosofisen oppimisen ja filosofisen ammattitaidon perusta. Sanat "stipendiaatti" ja "tieteilijä" suhteessa filosofiaan tarkoittavat vain sitä, että henkilö on opiskellut filosofiaa perusteellisesti. Melkein sama voidaan sanoa sanoista "tieteellinen" ja "tiede". Filosofian suhteen nämä sanat tarkoittavat filosofian opetusta. Lisäksi sana "tiede" yhdessä adjektiivin "filosofinen" (filosofinen tiede) kanssa tarkoittaa yhtä tai toista filosofian osaa, josta on tullut suhteellisen itsenäinen filosofinen tieteenala, filosofisen tiedon haara. Filosofisia tieteitä kutsutaan etiikkaksi, estetiikaksi, logiikaksi...

* * *

Viime vuosikymmeninä maassamme on tullut tunnetuksi toinen ääripää: antiscientismi-irrationalismi. Tämä on ehdottomasti reaktio aikaisempien vuosikymmenten filosofiseen tieteis-

rationalismiin. Vapautuneet filosofit puhuivat yhtäkkiä kuin teologit, mystikot, selvänäkijät, profeetat...

Tiede tai antiscientismi eivät tee filosofista filosofia. Meidän, filosofien, on opittava puhumaan omalla äänellämme - toisaalta ilman tieteellistä kaltaisuutta ja tieteisyyttä ja toisaalta ilman uskonnollis-mystistä, profeetallista retoriikkaa-kiintymystä.

2. Filosofian aihe ja "osat".

Filosofit ovat keskustelleet filosofian "osien" ongelmasta, sen rakenteellisuudesta alkaen filosofisten ajatusten alkukertymisestä ja ensimmäisten systemaattisten filosofien ilmestymisestä lähtien. Tässä muutamia lainauksia muinaisista kirjailijoista:

Seneca (1. vuosisadan puoliväli jKr.): "Useimmat siitä kirjoittaneista, ja suurimmat, väittivät, että filosofia

jaettu kolmeen osaan: moraalinen, luonnollinen ja

omistettu ihmismielelle. Ensimmäinen tuo järjestyksen sieluun. Toinen tutkii asioiden luonnetta. Kolmas testaa sanojen ominaisuuksia, niiden järjestystä, todisteiden tyyppejä, jotta valhe ei hiipiisi totuuden peitteen alle.

Diogenes Laertsky (3. vuosisadan alku jKr.): "Lopuksi eräitä filosofeja kutsutaan fyysikoiksi luonnontutkimuksen vuoksi; muut - etiikka tapojen pohtimiseen; vielä toiset - dialektikot, puheiden monimutkaisuuden vuoksi. Fysiikka, etiikka ja dialektiikka ovat filosofian kolme osaa; fysiikka opettaa maailmasta ja kaikesta mitä se sisältää; etiikka - henkilön elämästä ja ominaisuuksista; Dialektiikka puolestaan on kiinnostunut argumenteista sekä fysiikan että etiikan puolesta. Ennen Archelausta [mukaan lukien] oli vain yksi suku - fysiikka; Sokrates... etiikka saa alkunsa; Zenon Elealainen - dialektinen".

Sextus Empiricus (2. vuosisadan loppu - 3. vuosisadan alku jKr.): "Koska filosofia on kirjava asia, jokaisen pisteen harmonisen ja metodisen tutkimisen kannalta on välttämätöntä pohtia ainakin vähän filosofian osia.

Jos ryhdyt suoraan asioihin, jotkut, kuten tiedät, milloin katso, että se koostuu yhdestä osasta, toiset - kahdesta ja toiset - kolmesta. Niistä, jotka hyväksyvät yhden osan, jotkut myöntävät fyysisen osan, toiset eettisen osan, toiset loogisen osan. Ja samoin niistä, jotka jakavat sen kahtia, jotkut ovat jakaneet sen fyysisiin ja loogisiin osiin, toiset fyysisiin ja eettisiin osiin ja toiset loogisiin ja eettisiin osiin. Ja ne, jotka jakavat sen kolmeen osaan, jakoivat sen vastaavasti fyysiseen, loogiseen ja eettiseen" (s. 61).

"Täydellisiä heihin verrattuna ovat ne, jotka sanoivat, että yksi asia filosofiassa on jotain fyysistä, toinen on eettistä ja kolmas on loogista. Tämän aloitteentekijä on periaatteessa Platon... Ksenokrateen opetuslapset, peripateetit ja myös stoalaiset pitivät selkeimmin kiinni tästä jaosta.

Siksi filosofiaa verrataan epätodennäköisesti hedelmälliseen puutarhaan, kun fyysistä osaa verrataan kasvien kasvuun, eettistä hedelmien kypsymiseen ja loogista osaa seinien lujuuteen. Toiset sanovat, että se on samanlainen kuin muna, nimittäin, että eettinen osa on samanlainen kuin keltuainen, joka muiden mukaan on alkio, fyysinen osa on samanlainen kuin proteiini, joka, kuten tiedätte, on ravintoa keltuainen [ts. e.], ja looginen - ulkokuorella. Koska filosofian osat ovat toisistaan erottamattomia, kasveja toisaalta tarkastellaan erillään hedelmistä ja seinät kasveista, niin

Posidonius piti tarkoituksenmukaisempana verrata filosofiaa elävään olentoon, nimittäin: fyysiseen olentoon. osa on verta ja lihaa, looginen - luille ja lihaksille, eettinen - sielulle" (s. 63-64).

Kuten lainatuista lainauksista voidaan nähdä, muinaiset kirjoittajat olivat lähellä oikeaa ymmärrystä filosofian osien välisestä suhteesta. Itse asiassa filosofia täydessä muodossaan voidaan jakaa kolmeen osaan kolmen "objektin" mukaan: toiminnan kohde, toiminnan subjekti ja itse toiminta, tarkemmin sanottuna sen keinot-menetelmät.

Filosofian sisältö koostuu siis yleisimmistä ajatuksista maailmasta kokonaisuutena, sen kategorisesta rakenteesta, ihmisestä ja yhteiskunnasta, jossa hän elää, tavoista, joilla ihminen toimii tai hallitsee maailmaa. Graafisesti filosofian aihe näyttää tältä:

Filosofian aiheesta voidaan erottaa kolme "osaa":

1. Maailma kokonaisuutena (objektiivinen todellisuus), sen kategorinen rakenne (objektiivinen maailman kategoristen määritelmien järjestelmä).
2. Ihminen ja yhteiskunta (subjektiivinen todellisuus).

Ihminen-yhteiskunta on kaksoissubjekti, jossa ihmisellä on ratkaiseva rooli. Ihminen on ensisijainen subjekti, yhteiskunta toissijainen. Ihminen "loistaa" valollaan, yhteiskunta heijastuneella valolla. Toisaalta nämä kaksi aihetta, kuten kaksi Magdeburgin pallonpuoliskoa, ovat erottamattomia. Ihminen on itselleen subjekti kaikilta osin. Yhteiskunta ei ole subjekti itselleen, vielä vähemmän subjekti kaikilta osin. Ihmiselle yhteiskunta on ensisijaisesti objektiivinen todellisuus. Yhteiskunta suhteessa luontoon on aihe; se toimii, muuttaa luontoa, mutta ihmiseen nähden se on sekä objektiivinen että jonkin riippuvaisen, joka on osa ihmistä, olemus. Esimerkiksi tiede, osa yhteiskuntaa, ei voi olla olemassa ilman yksittäisiä tiedemiehiä. Jälkimmäiset tekevät tieteestä tiedettä! Tai: filosofia kollektiivisena ajatteluna toisaalta näyttää olevan olemassa yksittäisestä filosofista riippumatta, toisaalta ei ole olemassa yksittäisten filosofien ajattelun ulkopuolella. Se voi olla olemassa yksittäisestä filosofista riippumatta, mutta se ei voi olla riippumaton lukuisista yksittäisistä filosofeista.

Suurin todellisuus ei ole yksittäisessä ihmisessä eikä yhteiskunnassa, vaan jossain väliltä: ihminen-yhteiskunnassa tai yhteiskunta-ihminen. Miesyhteiskunta on yhteiskunnassa elävä mies; yhteiskunta-ihminen on yhteiskunta, joka toteuttaa itsensä yksittäisessä ihmisessä, elää ihmisen ansiosta.

3. Aktiivisuus, subjektin vuorovaikutus kohteen kanssa, toimintatavat ja -suunnat (ajattelu, tieto, käytäntö, taide).

Aiheen kolmen "osan" mukaan voidaan erottaa kolme filosofian "osaa":

1. Oppi maailmasta kokonaisuutena ja sen kategorinen rakenne on ideologinen "osa".
2. Oppi ihmisestä ja yhteiskunnasta - filosofinen antropologia ja yhteiskuntafilosofia.
3. Oppi toiminnan muodoista ja menetelmistä - metodologinen "osa".

Maailmankuvana filosofia antaa yleisimmän käsityksen maailmasta kokonaisuutena ja sen kategorisesta rakenteesta. Tämän filosofian "osan" aiheena on objektiivinen todellisuus, maailma sellaisena kuin se on olemassa sellaisenaan, ihmisestä ja ihmisyydestä riippumatta. Filosofian ideologinen puoli korostaa sen objektiivisuutta, puolueettomuutta. Tässä "osassa" hän pyrkii "tieteellisen" filosofian ihanteeseen.

Ihmisen ja yhteiskunnan oppina filosofia toteuttaa "tunne itsesi" -periaatetta ja suuntaa ihmisen ja yhteiskunnan kehitystä tiettyyn suuntaan. Tätä filosofian puolta voitaisiin kutsua ideologiseksi. Hän löytää sen aktiivisen, aktiivisen, subjektiivisen luonteen, puolueellisuuden.

Filosofia toimii oppina toiminnan muodoista ja menetelmistä yleisenä kognition ja käytännön menetelmänä. Ei riitä, että on käsitys maailmasta kokonaisuutena, ei riitä, että tietää mitä ihminen haluaa, on myös tarpeen kehittää onnistuneen toiminnan kysymyksiä maailman kehityksen (kognition ja muutoksen) kannalta. Filosofian metodologisen "osan" aiheena on ihmisen toiminta sen eri muodoissa, toisin sanoen subjektin (ihmisen ja yhteiskunnan) vuorovaikutus kohteen (objektiivisen maailman) kanssa. Filosofinen metodologia sisältää:

1. Luovuuden oppi.
2. Ajattelun opettaminen.
3. Tiedon oppi.
4. Harjoittelun opetus.
5. Pelitoiminnan oppi (taide, urheilu).

Ajatteluopissa kysymys ideasta on keskeinen.

Tiedon opissa kysymys totuudesta on keskeinen.

Käytännön opissa kysymys hyvästä, arvosta, on keskeinen.

Taiteen opissa keskeinen kysymys on kysymys kauniista, kauneudesta.

Jokaisella näistä filosofisen metodologian "osista" on oma järjestelmänsä erityisiä kategorioita-käsitteitä.

* * *

Filosofia, kuten mikä tahansa muukin ihmisen toiminnan ala, kehittyy, muuttuu monimutkaisemmaksi ja sen seurauksena erilaistuu itsessään. On olemassa prosessi, jossa filosofia eriytyy ja sen yksittäiset osat erikoistuvat. Toisaalta filosofisia järjestelmiä syntyy aika ajoin, "työskennellen" kohti filosofisten ideoiden integrointia. Filosofian erilaistuminen ja integroituminen ovat sen muodostumis- ja kehitysprosessin kaksi puolta.

Eräänlainen työnjako filosofien välillä on kehittynyt kauan sitten. He jaettiin erikoisfilosofoihin (joihin tahansa filosofian alueisiin erikoistuneisiin) ja systematistisiin filosofoihin, jotka pyrkivät kattamaan koko filosofisten ideoiden rikkauden yhdellä silmällä. Moderni yhteiskunta tarvitsee sekä näitä että muita filosofeja.

Suunnilleen sama tilanne havaitaan luonnontiedossa. Näin ollen yhdysvaltalainen fyysikko B. Steferding on Hegelin puolustamiseksi ajatellut, että luonnontieteiden ja hegeliläisen filosofian

välinen historiallinen väärinkäsitys on tarkistettava. Hänen mukaansa Hegel suurena filosofina "asetti itselleen samat tehtävät kuin luonnontieteen teoreetikot, nimittäin tuoda tunnetut tosiasiat yhtenäiseksi järjestelmäksi". Hänen mukaansa "95% kaikesta nykyaikaisesta luonnontieteellisestä tutkimuksesta on suunnattu faktojen tiedon laajentamiseen, ja vain harvat luonnontieteilijät ovat huolissaan faktojen ja tietojen tuomisesta kaiken kattavaan järjestelmään."

D. Diderot esitti mielenkiintoisia ajatuksia filosofeista-faktien kerääjistä ja systematisoijista. Hän kirjoitti: "Yhtäältä kerätä, toisaalta yhdistää faktoja - kaksi erittäin vaikeaa toimintaa; filosofeja ja jakoivat nämä toimet keskenään. Jotkut omistavat elämänsä materiaalin keräämiseen, he ovat hyödyllisiä ja ahkeria työntekijöitä; toiset, ylpeät rakentajat, kiiruhtavat käyttämään niitä. Mutta aika on tähän mennessä kumonnut lähes kaikki rationaalisen filosofian rakenteet. Pölyyn tuomittu työläinen tuo ennemmin tai myöhemmin ulos vankityrmästä, jossa hän toimii sokeasti, tälle arkkitehtuurille tuhoavan lohkon, joka on keksitty pään tapaan; se romahtaa ja jäljelle jää vain rauniokasot, kunnes toinen rohkea nero ryhtyy uuteen yhdistelmään..."

Olemme erottaneet kahdenlaista filosofiaa: kokeellisen filosofian ja rationaalisen filosofian. Toisella on silmät sidottu, hän kompastuu aina, ottaa kaiken käsiinsä, ja lopulta törmää arvokkaihin asioihin. Toinen poimii tämän arvokkaan materiaalin ja yrittää sytyttää siitä taskulampun; mutta tähän asti tämä kuvitteellinen soihtu on palvellut häntä pahemmin kuin hänen kilpailijansa haparointi; tämä on luonnollista. Kokemus moninkertaistaa etsimisensä äärettömästi, se toimii jatkuvasti; hän etsii poikkeuksetta ilmiöitä, kun taas mieli seuraa analogioiden polkua. Kokeellinen filosofia ei tiedä mitä se kohtaa teoksessa ja mitä ei; mutta hän työskentelee väsymättä. Päinvastoin, rationaalinen filosofia punnitsee mahdollisuuksia, lausuu tuomionsa ja vaikennee..."

Jos tarkastelemme filosofian kehitystä pitkien ajanjaksojen aikana, näemme, että aika ajoin ilmestyi kaiken kattavia filosofiajärjestelmiä. Muinaisessa Kreikassa tällainen kaiken kattava järjestelmä oli Aristoteleen filosofia. Nykyaikana jokainen suuri filosofi väitti luovansa filosofisen tiedon järjestelmän. Systemaattisia opetuksia jättivät Descartes, Spinoza, Hobbes, Locke, Kant. Hegelistä on todella tullut nykyajan Aristoteles.

3. Filosofinen moniarvoisuus, erilaisia filosofisia opetuksia ja suuntauksia

Erilaisia filosofisia opetuksia ja suuntauksia - erilaisista ihmistyypeistä, hahmoista ja erilaisista toimintamuodoista. Jopa Aristoteles huomasi, että filosofin näkemykset määräytyvät sen mukaan, mitä hän tekee. Pythagorasta ja pythagoralaisista hän kirjoitti: "...niin kutsutut pythagoralaiset, otettuaan matematiikan, kehittivät sen ensimmäisinä ja hallittuaan sen alkoivat pitää sen alkua kaiken olemassa olevan alkuna." Fichte huomautti jotain muuta: "Se, minkä filosofian valitset, riippuu siitä, millainen ihminen olet."

materialismi ja idealismi

Tunnetuin filosofien jako on materialisteja ja idealisteja. Se on myös vanhin. Jo Platon jakoi filosofit samalla tavalla.

A.N:n mukaan Chanysheva, Plat hän oli ensimmäinen filosofi filosofian historiassa, joka tajusi, että filosofian historia on kahdentyyppisten filosofien (jotka myöhemmin tunnettiin materialisteina ja idealisteina) välisen taistelun historiaa. Filosofeista "jotkut vetävät kaiken taivaasta ja näkymättömästä maahan ... väittävät, että on vain se, mikä sallii kosketuksen ja kosketuksen, ja

tunnistaa ruumiin ja olemisen yhdeksi ja samaksi", kun taas toiset väittävät, että "todellinen oleminen on joitain ymmärrettäviä ja ruumiittomia ideoita" (Sophist, 246 AB). Samalla Platon puhuu näiden kahden tyyppisten filosofien välisestä kamppailusta: ensinnäkin ne, jotka sanovat, että jotain ruumiitonta on olemassa, on "halveksunnassa", jälkimmäiset eivät tunnista ruumista olevana. "Tästä (eli mitä pitää olla: ruumiita vai ideoita. - A. Ch.) molempien osapuolten välillä", Platon päättää tarinansa kahden tyyppisistä filosofeista, "vahva taistelu tapahtuu" (sama). Platon on toisten filosofien puolella. Hän kutsuu heitä "sävyisiksi" (246 AC)." - A. N. Chanyshv. Julkaisemattomasta käsikirjoituksesta antiikin filosofian historiasta.

Materialismi ja idealismi eroavat toisistaan pääasiassa niiden objektien eron vuoksi. Materialistisen filosofian kohde on luonto ja kaikki muu, mitä se tarkastelee luonnon "prisman" kautta. Idealistisen filosofian päähuomiokohteena ovat inhimillisen, henkisen ja sosiaalisen elämän korkeimmat muodot. Jos ihmisyhteiskunnan henkinen elämä otetaan pohjaksi, niin tämä on objektiivista idealismia. Jos perustaksi otetaan yksilön henkinen elämä, niin tämä on subjektiivista idealismia.

Materialistit tulevat luonnosta, aineesta ja selittävät ihmishengen ilmiöitä aineellisten syiden perusteella. Idealistit lähtevät ihmishengen ilmiöistä, ajattelusta ja selittävät niiden perusteella kaikkea muuta. Lyhyesti sanottuna materialistit menevät maailmasta ihmiseen ja hänen mieleensä, kun taas idealistit menevät ihmisestä maailmaan.

Idealistit yrittävät selittää alemman korkeamman kautta, kun taas materialistit päinvastoin yrittävät selittää korkeamman alemman kautta.

Materialistit pitävät ihannetta valettuina, todellisen heijastuksena. Idealistit sitä vastoin pitävät todellista ihanteen valettu tuotteena. Molemmat ovat oikeassa omalla tavallaan. Materialistit absolutisoivat ihmisen kognitiivisen kyvyn (tietämisessä käännämme todellisen ideaaliseksi suunnitelmaksi; kognitioprosessissa saatu ihanne vain toistaa todellista, vastaa sitä, erottaa esineessä jaetun ja yhdistää sen on yhteydessä esineeseen; kognitiossa sopeudumme maailmaan, yritämme sulautua siihen, liueta siihen). Idealistit absolutisoivat ihmisen kontrolli-muuntamiskyvyn (kontrolloivassa toiminnassa muutamme ihanteen todelliseksi suunnitelmaksi; sellaisen toiminnan tuloksena saatu todellinen toistaa vain ihanteen, vastaa sitä; ohjaavassa-muuntavassa toiminnassa sopeutamme Me alistamme maailman tarpeihimme, yritämme alistaa sen, hallita sitä, inhimillistää sitä, henkistää sitä).

Materialismin ja idealismin välillä on vielä yksi ero, josta A. I. Herzen kirjoitti: se, että ollaan yksi olemuksen sattuma, on melko vähän. Idealismi näki ja tunnusti yhden universaalin, yleisen olemuksen, ihmismielen, joka oli vieraantunut kaikesta inhimillisestä; materialismi, samalla tavalla yksipuolinen, meni suoraan kaiken aineettoman tuhoamiseen, kielsi universaalin, näki aivojen erottamisen, empirismissä yhden tiedon lähteen ja tunnisti totuuden joissakin yksityiskohdissa, joissakin asioissa, konkreettinen ja näkyvä; hänelle oli järkevä ihminen, mutta ei ollut syytä, ei ihmisyyttä ...".

On myös syytä huomauttaa, että materialismi ja idealismi ovat hyvin erilaisia arvoorientaatioiltaan. "Ihmisiä, joiden näkemykset maailman alkuperästä ja olemuksesta ovat polaariset, on mahdotonta sovittaa yhteen, koska he tulevat perustavanlaatuisesti erilaisista maailmankatsomuksista, on mahdotonta käyttää loogisia argumentteja", L. N. Gumiljov toteaa perustellusti. Jotkut näkevät aineellisen maailman ja sen monimuotoisuuden siunauksena, toiset

ehdottomana pahana..." Esimerkkejä ei tarvitse etsiä kaukaa. Tässä on Hegelin mielipide: "...kaikki hengellinen on parempaa kuin mikään luonnontuote." Biologi R. Mayer oli päinvastaista mieltä. "Luonto yksinkertaisessa totuudessaan", hän kirjoitti, "on suurempi ja kauniimpi kuin mikään ihmiskäden luomus, kuin kaikki luodun hengen illuusiot." Häntä toistaa venäläinen runoilija K. N. Batjuškov:

Mikä on maallinen kieleemme ennen ihmeellistä luontoa?

Millä huolimattomuudella ja helpolla vapaudella

Hän levitti kauneutta kaikkialle

Ja monimuotoisuus sopisi yhtenäisyyden kanssa!

Mutta missä, millä siveltimellä se on kuvattu?

Tuskin yksi piirre hänessä.

Kategorisen logiikan näkökulmasta materialismi ja idealismi sisältävät kokonaisen kompleksin absolutisointeja ja yksipuolisuutta. Ne eivät ole vain virheitä, vaan kategorisen ajattelun vääristymiä.

Heidän yleinen virheensä on monismi. Materialismi supistaa tahtomattaan tai tietämättään koko maailman monimuotoisuuden yhteen kategoriaan - aineeseen. Toisaalta idealismi vähentää kaiken maailman monimuotoisuuden ihanteelliseksi, henkiseksi.

Edelleen, jos materialismi vetoaa reduktionismiin, niin idealismi päinvastoin varustaa alemman korkeamman piirteillä, mikä monimutkaistaa ja mystifioi sitä.

Idealismin klassisin muoto: Hegelin idealismi. Hänelle olivat ominaisia sellaiset virheet: absolutismi, holismi, infinitismi, kvalifikaatio, realismi, systematismi, non-cessismi, panlogismi.

Rationalismi, empirismi, irrationalismi

Toinen tunnettu filosofien jako on rationalistit, empiristit ja irrationalistit.

Sana "rationalismi" tulee ranskan sanasta "rationalisme", joka puolestaan tulee latinan sanasta "rationalis" ja jälkimmäinen latinan sanasta "ratio". Yksi sanan "suhde" tärkeimmistä merkityksistä on järki. Näin ollen rationalismi ymmärretään usein käsitteeksi, joka vahvistaa järjen ylivallan ihmiselämässä. Ja irrationalismia ristiriitaisesti pidetään käsitteenä, joka hylkää järjen ylivallan ihmiselämässä. Kuka on oikeassa?

Järjen kiistaton auktoriteetti näyttää ilmeiseltä ja päinvastoin on outoa, miksi ihmiset, filosofit yhä uudelleen hyökkäävät järkeen, hylkäävät sen ylivallan vaatimukset jne., jne.

Siinä on ristiriita, että mieli hallitsee ihmistä, hänen käyttäytymistään. Toisaalta on selvää, että ihmisen käyttäytymisen ohjauksen päälangat ovat keskittyneet mieleen. Mutta toisaalta, kuinka "osa" (ja mieli on vain "osa" henkilöä, vaikkakin pääosa, mutta silti "osa") voi hallita, "vääntää" kokonaisuutta?

Kyllä, mieli on vain "osa", mutta se, joka tekee kokonaisuuden kokonaisuudesta. Järki on ihmisen kiinteä "ominaisuus", joka tekee hänestä kokonaisen, eli tietyssä mielessä hän on sekä osa että kokonaisuus, on linkki henkilön "osien" ja ihmisen kokonaisuutena välillä.

Rationalistit rakastavat karteesisista "ajattelen, siis olen". Irrationalistit ovat lähempänä Shakespearen sanoja: "Ystävä Horatius, maailmassa on monia sellaisia, joista viisaamme eivät koskaan uneksineet."

Rationalistit keskittyvät järjen ylivoimaan ja irrationalistit - sen rajoituksiin, siihen, että mieli on pienempi kuin ihminen itse, pienempi kuin elämä, eikä siksi voi olla elämän korkein johtaja. Molemmat ovat oikeassa omalla tavallaan. Totuus on, kuten aina, jossain puolivälissä. Ihminen toisaalta pyrkii ohjaamaan käyttäytymistään järjen perusteilla, ja toisaalta käyttäytyy toisinaan yli-rationaalisen olentona, vailla järkeä tai jopa yksinkertaisesti hulluna tunteen, nauttivan. tai kärsiminen, halukas tai ontuva jne.

Ero rationalismin ja irrationalismin välillä ei ole vain niiden suhteessa järkeen. Ne ovat logiikkaa ja intuitiota, rationaalisuutta ja alogismia, nostettuja filosofisen käsitteen arvoon tai tietoisesti hyväksytyjä metodologisina ohjeina, paradigmoina.

Rationalisteilla on tapana järjestellä, rakastaa sitä ja ehdottaa sitä. Vastaavasti he absolutisoivat tiedon, yrittävät tulkita kaikkea tuntematonta tunnetun, saatavilla olevan tiedon näkökulmasta.

Irrationalistit päinvastoin eivät pidä tavanomaisesta asioiden järjestyksestä, ovat taipuvaisia epäjärjestykseen ja ovat valmiita sallimaan kaiken. Irrationalistit rakastavat paradokseja, arvoituksia, mystiikkaa jne. He absoluuttisoivat tietämättömyyden, tuntemattoman, tuntemattoman, mysteerin.

Voidaan erottaa maltillinen ja äärimmäinen rationalismi, maltillinen ja äärimmäinen irrationalismi.

Kohtalainen rationalismi on varsin itsekriittinen itsensä suhteen (esim. K. Popperin kriittinen rationalismi), hylkää puhtaasti rationaalisen, puhtaasti loogisen lähestymistavan maailman ilmiöiden arvioimiseen.

Äärimmäinen rationalismi on rationaalista, inhottavan loogista, viisasta kuin tietokone, toimii sellaisissa ideologisissa ympäristöissä kuin laplalainen determinismi, mekanismi, teknokratia.

Kohtalainen irrationalismi korostaa emotionaalisuutta, ainutlaatuisuutta, yksilöllisyyttä, suhtautuu halveksivasti logiikkaan, rakastaa paradokseja ja arvoituksia (esimerkki: S. Kierkegaardin filosofia, eksistentiaalisismi). Taiteessa hän esiintyy absurdin, surrealismien muodossa ...

Äärimmäinen irrationalismi esiintyy yleensä mystiikkana. Hänelle kaikki on mysteeriä, kaikki on ihmettä, mikä tahansa järjestyksen rikkominen (lait, säännöt, tapahtumien luonnollinen kulku, elämä jne.) on mahdollista. Mystiikka voi olla uskonnollista ja ei-uskonnollista tai puoliuskonnollista.

Empirismi on kokemuksen absolutisointia, välimuotoa (logiikan ja intuition välillä) ajattelutapaa, todennäköisyyspohjaista lähestymistapaa. Se esiintyy kahdessa muodossa: sensaatiohimo ja pragmatismi. Sensaatiomainen empirismi keskittyy aistikokemukseen (sensus - tunne, tunne), aistitietoon. Pragmaattinen empirismi keskittyy ihmisen fyysiseen aktiivisuuteen,

fyysisiin ja käytännön toimiin, jotka johtavat menestykseen. Sensaatiohalu on passiivista, mietiskelevää; pragmatismi on aktiivista, aktiivista.

Empirismi on väliasemassa rationalismin ja irrationalismin välillä. Tämä käy ilmi seuraavasta.

Ensimmäinen. On selvää, että rationalismin ja irrationalismin välillä on syvempi ero kuin rationalismin ja empirismin välillä. Ja jos sijoitamme ilmoitetut filosofis-metodologiset kannat-asetelmat yhdelle riville, niin rationalismi ja irrationalismi ovat äärimmäisiä mi termit tämän sarjan ja empirismi - keskipitkä termi.

Toinen. Empirismin keskitasoista luonnetta ilmaisee myös se, että se voi vetää kohti rationalismia ollakseen niin sanotusti rationaalista ja kohti irrationalismia, olla irrationalismia. T. Hobbes ja D. Locke olivat empiristisiä rationalistisen vakaumuksen filosofeja, mutta J. Berkeley on irrationalistisen vakaumuksen empiristinen filosofi.

Kolmas. Empiristit torjuvat rationalismin ja irrationalismin ääripäät. He arvioivat melko vaatimattomasti sekä rationaalista, deduktiivista logiikkaa että intuitiota, fantasiaa. Muistakaamme, kuinka F. Bacon, empiirisesti suuntautunut filosofi, vastusti Aristoteleen deduktiivista logiikkaa. Hän vastusti Aristoteleen Organonia "Uudella organonilla", jossa hän yritti perustella induktion yleismaailmallista merkitystä tieteellisenä menetelmänä. Toisaalta empiristit eivät suosi intuitiota (arvaa, fantasiaa, mielikuvitusta). He vastustavat mystiikkaa.

Tämä ei muuten sulje pois ääriempirismin "ystävyyttä" mystiikan kanssa. Näin esimerkiksi F. Engels kirjoitti biologi Wallacen ja kemisti Crookesin litteästä empirismistä: "Mutta riittää. Täällä olemme selvästi nähneet, mikä on varmin tie luonnontieteestä mystiikkaan. Tämä ei ole luonnonfilosofien hillitöntä teoretisointia, vaan tasaisinta empirismiä, joka halveksii kaikkea teoriaa ja kohtelee kaikkea ajattelua epäluuloisesti (korostus minun. - L. B.). Henkien olemassaoloa ei todisteta a priori välttämättömyyden perusteella, vaan herra Wallacen, Crookesin ja yhtiön empiiristen havaintojen perusteella. Koska luotamme Crookesin spektri-analyyttisiin havaintoihin, jotka johtivat talliummetallin löytämiseen, tai Wallacen runsaisiin eläintieteellisiin löytöihin Malaijin saariston saarilla, meiltä vaaditaan samaa luottamusta spiritistisiin kokeisiin ja löytöihin. näistä tiedemiehistä. Ja kun julistamme, että tässä on vielä pieni ero, nimittäin, että voimme vahvistaa ensimmäisen tyypin löydöt, kun taas emme voi todentaa toista, henkinäkijät vastaavat meille, että tämä ei ole totta ja että he ovat valmiita antamaan. meille mahdollisuuden todentaa ja henkisiä ilmiöitä."

Yleisesti ottaen empiristit ovat liian vaatimattomia arvioidessaan ihmisen ajattelua ja erityisesti järkeä. Empiristiset sensualistit suosivat aistikokemusta. Heidän näkyvin edustajansa - D. Locke - väitti: "Mielessä ei ole mitään, mikä ei olisi ollut aisteissa aiemmin." Ajattele näitä sanoja: mitä pohjimmiltaan on järjen nöyryys! (Mikä sitten on syynä, jos siinä ei ole mitään, mikä ei olisi aisteissa?)

Pragmaattisen suunnan empiristit pitävät parempana toimintaa, käytännön kokemusta.

Tällainen ajattelun ja järjen vaatimaton arvio on täysin sopusoinnussa empiirisen ajattelun todennäköisyyden kanssa. Loppujen lopuksi kokemuksen perusteella voidaan tehdä vain todennäköisiä johtopäätöksiä. Tässä tapauksessa päättelylle tai intuitiolle ei ole sijaa. Ja missä ei ole päättelyä ja intuitiota, ei ole Järkeä korkeimpana ajattelukyvyynä, joka yhdistää molemmat. Ja

ajattelusta kokonaisuutena pitää puhua jonkinlaisena konventiona, jonkinlaisena käsittämättömänä aistillisuuden lisäkkeenä. Todellakin, mitä on ajattelu ilman järkeä, eli ilman voimaa ja syvyyttä?! Ja ylipäätään, onko ajattelu mahdollista ilman logiikan ja intuition vuorovaikutusta (laajemmassa merkityksessä)?!

Voidaan erottaa äärimmäiset ja maltilliset empiristit. Äärimmäiset empiristit ottavat kantaa, että on vain sitä, mitä voidaan koskettaa ja tuntea. "Se, mitä et voi ottaa käsiisi, ei ole sinua varten" (Goethe) - tämä on heidän uskontunnustuksensa. Heidän mukaansa kokemus on ainoa tiedon lähde. Äärimmäistä empirismia kutsutaan myös hiipiväksi empirismiksi. Hän ryömii yksittäisten tapausten läpi eikä yritä irtautua niistä, eli ei yritä yleistää. Hiipivä empirismi ei pysty lentämään.

Kohtuullinen empirismi sanoissa on kokemus tiedon lähteenä, mutta todellisuudessa sen on pakko ottaa jossain määrin huomioon se, mikä on kokemuksen ulkopuolella.

Maltilliset empiristit ovat kuin lintuja, joilla on leikattu siivet, tai kuin kanoja, jotka ovat niin raskaita, että ne voivat vain nousta, mutta eivät lentää.

Alla on kaavio rationalismin, empirismin, irrationalismin ja "reasonismin" suhteesta (Kuva 2, oikealla).

Se on samanlainen kuin ajattelun rakenteellinen kaavio (ks. kuva 2, vasen). Tämä mahdollistaa paitsi puhumisen näiden lähestymistapojen erosta tai vastakohtaisuudesta, myös niiden luokittelun, niiden paikan ja roolin selvittämisen ihmiskulttuurissa.

Kaaviosta voidaan nähdä, että tasapainoisin asema on "reasonismin" asema. Se kattaa kaiken tyyppisen ajattelun (logiikka, intuitio, todennäköisyysajattelu) ja välttää rationalismin, irrationalismin, empirismin yksipuolisuuden äärimmäisyydet. Termi "rationalismi" ei sovellu kuvaamaan tätä kantaa, koska venäjäksi se voidaan ymmärtää sekä "reasonismina" että "reasonismina". Tämä epävarmuus termin ymmärtämisessä luo jatkuvan vaaran tulkita sitä yksipuolisesti ("päättelynä"). Tämä on ensimmäinen. Toiseksi, rationalismin yksipuolisuus on ikään kuin tuotettu ja asetettu vastakkaisen kannan - irrationalismin - olemassaolosta. Rationalismin ja irrationalismin välinen kiista on pohjimmiltaan asemakonfliktitilanne, kuten tuomioistuimessa: syytösten välillä m ja suojaus. Näin ollen, kuten tuomioistuimessa, rationalismin ja irrationalismin välillä on oltava korkein välimies. Se ei voi olla rationalismia, koska rationalismi itsessään on yksi kiistelevistä osapuolista.

(K. Popper yritti voittaa rationalismin ja irrationalismin yksipuolisuuden kriittisen rationalismin käsitteessä, ja hän teki sen yleisesti ottaen ei huonosti. Vain konseptin nimi on epäonnistunut. Kriittinen ja jopa rationalismi! Popper teki sen ei oteta huomioon, mitä hän ilmaisi. Termi "kriittinen rationalismi" on melko epämääräinen, avoin erilaisille tulkinnoille, ei vain hänen antamansa. Esimerkiksi "kriittinen rationalismi" voidaan ymmärtää kritiikin tunnustamisena hallitsevaksi ajattelutavaksi. Tai se voidaan ymmärtää rationalismina, kritisoidulla kaikella mikä ei ole rationalismia jne., jne.)

Dogmaatikot ja skeptikot

Filosofit jakautuvat myös dogmaatteihin ja skeptikkoihin. Filosofit-dogmaatit kehittävät omia ajatuksiaan tai esittävät muiden ideoita ja puolustavat niitä, eli väittelevät pääasiassa positiivisen, rakentavan, myöntävän filosofoinnin hengessä. Päinvastoin, skeptiset filosofit ovat virittyneet pääasiassa kriittisen, tuhoavan filosofoinnin aaltoon. He eivät itse kehitä ideoita, vaan vain arvostelevalta muita. Dogmaattiset filosofit ovat keksijäfilosofoja tai selittäjäfilosofoja, ja skeptiset filosofit ovat puhtaampia filosofoja, roska-filosofoja.

Kriittinen filosofinen reflektio on erittäin hyödyllinen filosofoinnin rajojen määrittämisessä ja selkeyttämisessä, selventämisessä, mitä filosofia voi ja mitä ei. Hauet ovat filosofiassa yhtä tarpeellisia kuin karppi. Sitä varten hauki on, ettei ristu torkkuisi - sanoo sananlasku. Antiikin aikana oli kokonainen koulukunta tällaisia filosofoja.

Äärimmäiset dogmaatit eivät ole enää filosofoja, vaan ihmisiä, jotka vahvistavat ja puolustavat ajatuksia kaikista olosuhteista huolimatta, ottamatta huomioon erityisehtoja. He eivät siedä mitään vastalauseita eivätkä kritiikkiä. Äärimmäiset dogmaatit ovat joko fanaatikkoja tai ihmisiä, joilla on luullut rationaalinen ajattelu. Äärimmäiset skeptikot eivät myöskään ole enää filosofoja, vaan ihmisiä, jotka eivät usko mihinkään, alistavat kaiken murskaavalle, tuhoavalle kritiikille. Nämä ovat joko ilkeitä arvostelijoita, jotka eivät pidä kaikesta, tai erittäin epäluuloisia ihmisiä.

subjektivistit, objektivistit,

metodologit

Myös seuraava filosofien jako ansaitsee huomion: subjektivisteihin, objektivisteihin ja metodologeihin filosofoinnin pääaiheesta riippuen. Filosofit-objektivistit keskittyvät maailmankatsomusongelmiin, ulkoisen maailman ymmärtämiseen. Näitä ovat useimmat materialistit, luonnonfilosofit ja ontologit. Subjektivistiset filosofit keskittyvät ihmisen ja yhteiskunnan ongelmiin. Näitä ovat idealistit, elämänfilosofit, eksistentiaalit. Lopuksi metodologiset filosofit ymmärtävät pääasiassa ihmisen toiminnan muotoja ja keinoja. Nämä ovat kantialaisia, positivistejä, uuspositivistejä, pragmaattisia, kielifilosofian edustajia, tiedefilosofoja.

Filosofit - "asiantuntijat"

Viimeisen sadan tai kahdensadan vuoden aikana on ilmaantunut filosofoja, jotka kuvaannollisesti sanoen palvelevat filosofian yhteyttä muihin kulttuurin muotoihin. Filosofiaa ei ole ilmattomassa tilassa. Osana kulttuuria se liittyy läheisesti muihin osiin. Ihmiskulttuuri sinänsä on yhtenäinen ja monipuolinen. Jos kuvittelemme sen diskreetti-jatkuvana kenttänä, siinä erottuvat selvästi jotkin "alueet" - tiede, taide, käytäntö, uskonto ja tietysti filosofiamme. Nämä kulttuurikentän "lohkot" toisaalta ovat suhteellisen itsenäisiä, toisistaan riippumattomia, toisaalta ne liittyvät läheisesti toisiinsa ja niiden välillä on monia väliyhteyksiä-siirtymiä. Esimerkiksi filosofia siirtyy sujuvasti tieteeksi ja tiede filosofiaksi. Toisaalta tiedefilosofit työskentelevät filosofian parissa (tieteenfilosofit, filosofi-metodologit, jotka ovat erikoistuneet tieteellisen tiedon ongelmiin), toisaalta filosofoivat tiedemiehet työskentelevät tieteessä kehittämällä yleistieteellisen ja erityistieteellisen metodologian ongelmia. Sama läheinen yhteys näkyy filosofian ja taiteen välillä. On filosofoja, jotka ovat erikoistuneet yksinomaan taiteen ja kirjallisuuden filosofiseen ymmärtämiseen, ja on filosofoivia taidehistorioitsijoita ja taiteilijoita. Jos nyt tarkastelemme filosofiaa ja käytäntöä, näemme selvästi toisaalta esimerkiksi pragmaattisia filosofoja, instrumentaalifilosofoja ja toisaalta filosofoivia

poliitikkoja, valtiomiehiä, johtajia, keksijöitä, insinöörejä ja muita käytännön asiantuntijoita. Jos puhumme filosofian ja uskonnon välisistä siirtymäsuhteista, niin niitäkin on melko paljon. On teologeja, uskonnollisia filosofeja ja on filosofoivia teologeja ja pappeja.

Taksonomiafilosofit

Ja lopuksi, on olemassa hyvin pieni joukko filosofeja, joita on vaikea liittää yhteen tyyppiin, suuntaan. Nämä ovat niin sanottuja puhtaita filosofeja, systemaattisia filosofeja, kattavien filosofisten järjestelmien luojia. Puhuin niistä edellisessä osiossa. Nämä filosofit ovat hyvällä tavalla kaikkiruokaisia, heidän näkemyksensä ovat kiinnostuksen kohteet, pitävät ja ei-tykkäyksiä jne. jäännöstasapainoisia, ja juuri he ansaitsevat suurimman osan filosofien tittelistä, eli viisauteen pyrkivät ihmiset, viisaat.

4. Käytännön filosofia (sofologia)

Elämämme on sitä, mitä ajattelemme siitä.

Marcus Aurelius

Filosofian käytännöllinen merkitys johtuu siitä perustavanlaatuisesta tosiasiasta, että ajattelu voi suoraan vaikuttaa toimintaan: joko rohkaista ihmistä toimintaan tai päinvastoin hidastaa, pysäyttää toimintaa, kääntyä pois siitä. Sanomattakin on selvää, että tämä koskee myös käytännön filosofiaa filosofian haarana yleensä.

Käytännön filosofian tarkoitus on saada ajatuksen avulla oikeisiin, hyviin tekoihin ja kääntyä pois virheellisistä, huonoista teoista.

On pidettävä mielessä, että käytännön filosofia ei ole sama asia kuin filosofian käytännön rooli. Filosofilla kokonaisuutena on tietty käytännön vaikutus ihmisten elämään. Ja enimmäkseen epäsuorasti, tieteen, keksintöjen, politiikan, talouden, taiteen, kirjallisuuden kautta. Käytännön filosofia on se osa filosofiaa, joka yrittää suoraan vaikuttaa ihmisten elämään filosofisten tekstien ja puheiden kautta, filosofien ja ihmisten välisen elävän viestinnän kautta, ihmisten välisten filosofisten keskustelujen kautta.

Käytännön filosofiaa sanan täsmällisessä merkityksessä harjoittivat ammattimaisesti muutamat: jotkut muinaisen Kreikan filosofit ja jotkut filosofit, jotka käyttivät filosofisia argumentteja yksilöllisissä ja kollektiivisissa keskusteluissaan erilaisiin käytännön tarkoituksiin.

Käytännön filosofia sisältää laajassa mielessä eri kirjoittajien tekstit ja puheet, jotka sisältävät filosofisia argumentteja, ajatuksia elämästä, ihmisestä, asenteesta maailmaan, kaikille ihmisille osoitettuja ja toimintaan kannustavia tai estäviä. Näillä teksteillä ja puheilla ei yleensä ole tutkimusluonteista, vaan ne sisältävät päättelyä, yksittäisiä ajatuksia ja suosituksia... Tässä toisessa merkityksessä käytännön filosofialla on rikas historia ja perinteet. Monet menneisyyden filosofit ovat jättäneet tekstejä, joilla on käytännöllinen filosofinen merkitys. Eikä vain filosofit, vaan myös muut kirjailijat: runoilijat, proosakirjailijat, tiedemiehet, historioitsijat, psykologit, poliitikot jne.

Valitettavasti käytännön filosofia (perusmerkityksessään, kuten sofologia) on vielä lapsenkengissään. Yhteiskunta alkaa vasta nyt ymmärtää, että filosofia voi suoraan (ilman erilaisia

välittäjiä) vaikuttaa ihmisten asioihin ja kohtaloihin, että filosofit voivat työskennellä ihmisten kanssa - kuten psykologit, psykoanalyttikot, lääkärit, papit.

Käytännön filosofia ymmärretään usein filosofian haaraksi, joka on omistettu inhimillisille asioille ja jonka tarkoituksena on saavuttaa hyvää. Näin monet filosofit, Hegel mukaan lukien, ymmärsivät sen. Minun näkökulmastani ei ole aivan oikein kutsua hyvän, käytännön toiminnan heijastusta käytännön filosofiaksi. Yleisesti ottaen käytännöllinen filosofia eroaa filosofiasta yleensä ei niinkään sisällöltään, vaan "kyvyltään" vaikuttaa suoraan ihmisten ajatuksiin ja tekoihin.

Tällainen filosofia on parempi ilmaista erityisellä termillä. Ehdotan kutsuvan sitä sofologiaksi ja käytännön filosofia sofologiksi.

Tietysti ihmiset (ei-filosofit) kääntyvät useimmiten niihin filosofian osiin, jotka kiinnostavat heitä jokapäiväisillä, utilitaristis-kapea-käytännöllisillä termeillä. Mutta tämä ei tarkoita, etteivätkö he olisi lainkaan kiinnostuneita muista filosofian osista. Eivätkö he esimerkiksi ole kiinnostuneita maailmankatsomuskysymyksistä, eivätkäkö nämä kysymykset tai pikemminkin vastaukset niihin vaikuta ihmisten käyttäytymiseen? Vaikuttaa, ja miten! Välittävätkö he siitä, mitä he ajattelevat? Ei tietenkään! Mikä tahansa, jopa abstraktin (kaukana tästä tai tuosta jokapäiväisistä asioista) filosofinen kysymys voi kiinnostaa ei-filosofia. Kuten olen jo sanonut, käytännön filosofia on tarkassa mielessä filosofiaa, joka yhdistää filosofian suoraan elämään, ei-filosofian kanssa. Ja sofologi, käytännöllinen filosofi, on filosofi, joka kykenee ja pystyy muodostamaan yhteyden ei-filosofiin, joka älykkään keskustelun kautta voi vaikuttaa hänen ajatuksiinsa ja tekoihinsa. Sofologin, käytännöllisen filosofin roolissa kuka tahansa filosofi voi osoittautua sellaiseksi, jos hän on koskaan tuottavasti ja täsmällisesti filosofina puhunut ei-filosofin kanssa. Käytännön filosofiasta voi tulla filosofin ammatti, jos tämä muodostaa jatkuvan elävän kommunikoinnin ei-filosofien kanssa ja saa siitä korvauksen ...

Sen valossa, mitä on sanottu, käy selväksi, että käytännöllinen ja maallinen filosofia eivät ole sama asia. Viimeinen on vain osa ensimmäistä. Arjen filosofia on ihmisen jokapäiväisen, tavallisen elämän filosofia. Se on kaukana perustavanlaatuisista - filosofisista, inhimillisistä ja metodologisista - kysymyksistä. Ja tämä on sen rajoitus.

Joskus sanan "maailmallinen" sijasta käytetään filosofian yhteydessä sanaa "tärkeä". Elämänfilosofia on elämänfilosofia yleensä, elämästä sellaisenaan. Se voi olla hyvin syvällistä ja vaikuttaa perustavanlaatuisiin maailmankatsomuksiin ja inhimillisiin kysymyksiin.

(Viime vuosikymmeninä on käytetty yhä useammin ilmaisua "soveltava filosofia". 80-luvulla British Society of soveltava filosofia ja sen julkaisu - The Journal of Applied Philosophy. Soveltava filosofia vastustetaan yleensä metafysiikan perusongelmia todellisen elämän ongelmien pohdiskeluna, filosofiana, joka liittyy suoraan elämän päätöksiin, ensisijaisesti moraalin ja politiikan alalla. Sovellettavan filosofian aiheina ovat julkista resonanssia herättävät aiheet, kuten: eläinten oikeudet, valheet ja salaisuudet julkisessa ja yksityisessä elämässä, eutanasia, seksiongelma, abortti, feminismi, mikä on kunnollista ja mikä rivoa jne.

Kuinka oikeutettua on käyttää ilmaisua "soveltava filosofia"? Emmekö tässä yritä pakottaa filosofialle suunnitelmaa tiettyjen tieteiden jakamiseksi teoreettis-puhtaisiin tieteisiin ja soveltava-teknologisiin kokeellisiin tieteisiin tai suunnitelmaa taiteiden jakamiseksi puhtaisiin ja soveltaviin

tieteisiin? Loppujen lopuksi filosofia on erityinen kulttuuri, jota ei voida pelkistää tieteisiin tai taiteisiin. Jätän tämän kysymyksen avoimeksi. Yksi asia on selvä: ns. sovelletun filosofian aiheet sopivat täysin käytännön filosofian valtavirtaan sen osa-alueena).

Käytännön filosofia (sofologia) on siis filosofia, jonka tavoitteena on vaikuttaa ihmisiin ajatuksen voimalla sanan, suostuttelun kautta - elävän viestinnän prosessissa (konsultaatio-keskustelut, haastattelut, keskustelut, tietyn tilanteen analyysi).

Käytännön filosofi (kuten käytännön psykologi, psykoanalyttikko, lääkäri, pappi, lakimies) järjestää neuvonta-haastattelu-tunnustuspalvelun. Hänen tehtävänsä: konsultointi ja haastattelu elämän, kehityksen, rakkauden, luovuuden, terveyden pääkysymyksissä ...

Yksityiskohtaisemmin käytännön filosofin instituutin tarve sanelee seuraava:

1. Filosofi, toisin kuin muiden ammattien edustajat (psykologit, lääkärit, lakimiehet, seksologit, papit jne.), tarkastelee ihmistä kokonaisvaltaisesti, kaikissa hänen elämänsä ilmenemismuodoissaan. Hän pystyy puhumaan ihmisen kanssa persoonana, ottamaan huomioon kaikki ihmisen olemassaolon-kokemuksen näkökohdat ja ikään kuin ohjaamaan kaikkia vaikuttamisvälineitä ihmiseen. Psykologi-psykoanalyttikko etsii ratkaisua inhimillisiin ongelmiin psyydessä, lääkäri - terveyden palauttamisessa, lakimies - lainsäädännön tehokkaassa käytössä jne. Vain filosofi voi arvioida, mitä lääkettä tietyissä tilanteissa kannattaa käyttää . Ja juuri hän voi tarjota erilaisten keinojen monimutkaisen käytön, toisin sanoen koordinoinnin ja johtamisen.

2. Lisäksi filosofilla on sellaiset keinot ratkaista inhimillisiä ongelmia, joita millään muun ihmislähtöisen toiminnan edustajalla ammatillisesti ei ole. Se media on ajateltu. Ammattifilosofi on henkilö, joka on tehnyt ajattelusta (päättelystä, argumentoinnista, suostuttelusta, kritiikistä) ammattinsa. Ja juuri hän, vain hän, voi ammattimaisesti käyttää ajattelua keinona vaikuttaa ihmiseen ratkaisemaan hänen ongelmansa.

3. On pidettävä mielessä, että filosofia on näkymättömästi läsnä ihmisten mielissä, halusivat he sitä tai eivät. Ihmiset keskustelevalt filosofisista ongelmista tavalla tai toisella, sanomatta niitä filosofisiksi. Nämä keskustelut ovat enimmäkseen epämääräisiä ja tietämättömiä. Televisio- ja radio-ohjelmista, elokuvista, kirjoista, sanomalehdistä ja aikakauslehdistä löytyy koko meri pseudofilosofista päättelyä. Lisäksi monet ihmisasiantuntijat (psykologit, lääkärit, lakimiehet, papit jne.) käyvät puhtaasti ammatillisten keskustelujen ja suositusten lisäksi puhtaasti filosofisia keskusteluja asiakkaidensa kanssa ja antavat filosofisia neuvoja. He työskentelevät pohjimmiltaan käytännön filosofian alalla. Luonnollisesti kaikki nämä keskustelut ja suositukset jättävät useimmissa tapauksissa paljon toivomisen varaa. On selvää, että ammattifilosofien on työskenneltävä täällä. Käytännön filosofia tarkoittaa vain sitä, että filosofi työskentelee suoraan ihmisten kanssa, yhdessä heidän kanssaan ratkaisee heidän elämän peruskysymyksiä. Ei joukkojen, ei yleisön (kuten opiskelijoiden tai lukijoiden) kanssa, vaan jokaisen, joka haluaa erikseen! Käytännön filosofian ydin on juuri tämä: eksklusiivudessa, kohdistamisessa, yksilöllisessä lähestymistavassa.

4. Jotkut filosofit uskovat, että filosofian ei pitäisi alentua yksilöä kohtaan. Tällainen näkemys johtuu toisaalta filosofian ymmärtämisestä hyvin kaukana tietyistä henkilöistä ja toisaalta tietyn henkilön ongelmien ymmärtämisestä filosofian kannalta merkityksettöminä. Molemmissa tapauksissa kyseessä on eräänlainen filosofinen platonismi, toisin sanoen yleis-universaalin absolutisointi ja yksilön, erillisen, spesifisen aliarvioiminen. Kyllä, todellakin, filosofia käsittelee äärimmäisen yleisyyden kysymyksiä. Mutta loppujen lopuksi jokainen ihminen ajattelee tällaisia

kysymyksiä. Ei ole yhteistä ilman erillistä, yksikköä, kuten ei ole yksittäistä ilman yhteistä. Mikä tahansa perustavanlaatuisin kysymys on peripeettinen, tilannekohtainen, riippuu tietyn henkilön elämästä, hänen ominaisuuksistaan ja hänen elämänsä ominaisuuksista. Sitä vastoin mikä tahansa tietty elintärkeä ongelma liittyy tuhansilla säikeillä yleisten kysymysten ratkaisuun. Käytännön filosofin tehtävä: jatkuvasti korostaa, näyttää tätä yleisen ja erillisen yhteyttä, perustavanlaatuisten filosofisten ja konkreettisten elämänasioiden yhteyttä.

5. Käytännön filosofien (so-phologists) instituution käyttöönoton myötä hyvä muinainen perinne herätetään henkiin. Muinaisina aikoina oli jo samanlainen käytännön filosofien instituutio. He ovat sofisteja, viisauden opettajia, elämän opettajia. Heidän joukossaan oli kuitenkin niitä, jotka opettivat väärää viisautta, turhaa puhetta ja viisautta. Siitä huolimatta, alun perin sofistien toiminnassa oli rationaalista viljaa. Keskusteluilla ja viisailla neuvoilla he todella auttoivat ihmisiä.

Käytännön filosofia ihmisajattelun historiassa. Käytännön filosofian teoksia ovat ne, jotka sisältävät ajatuksia elämästä, ihmisestä, asenteesta maailmaan, jotka on osoitettu kaikille ihmisille ja joilla on käytännön merkitystä, eli toimintaan kannustavia tai torjuvia. Nämä teokset eivät pääsääntöisesti ole tutkimusluonteisia, vaan sisältävät perusteluja, erillisiä ajatuksia ja suosituksia-neuvoja. Kungfutse, monet muinaiset filosofit, M. Montaigne, F. Bacon, A. Schopenhauer kirjoittivat käytännön filosofian hengessä... Tietyissä mielessä amerikkalaisen Dale Carnegien ja meidän Vladimir Levyn kirjat voidaan katsoa kuuluvan mm. käytännön filosofiaa.

LIITE 1

Filosofian kiistanalaisia kysymyksiä

Onko filosofiassa peruskysymys?

Filosofian pääkysymyksen käsite on monismiksi kutsuttujen kategoristen ja loogisten virheiden kategoriasta.

Marxilaiset filosofit pitivät kiinni tästä käsityksestä. Tässä on mitä F. Engels kirjoitti:

"Kaiken filosofian, erityisesti modernin filosofian, suuri peruskysymys on kysymys ajattelun suhteesta olemiseen. Jo tuosta hyvin kaukaisesta ajasta, jolloin ihmiset, joilla ei vielä ollut aavistustakaan kehonsa rakenteesta eivätkä kyenneet selittämään unia, tulivat siihen ajatukseen, että heidän ajattelunsa ja aistimuksensa eivät ole heidän ruumiinsa, vaan jonkin erikoisen toimintaa. sielu, joka asuu tässä ruumiissa ja lähtee siitä kuolemassa - siitä lähtien heidän piti ajatella tämän sielun suhdetta ulkomaailmaan. (...)

Kaiken filosofian korkein kysymys, kysymys ajattelun suhteesta olemiseen, hengen suhteesta luontoon, juontuu siksi yhtä lailla kuin minkä tahansa uskonnon, julmuuden ajan ihmisten rajallisista ja tietämättömistä ajatuksista. Mutta se voitiin ilmaista terävästi, se voi saada kaiken merkityksensä vasta sen jälkeen, kun Euroopan väestö heräsi kristillisen keskiajan pitkästä talviunesta. Kysymys ajattelun suhteesta olemiseen, mikä on ensisijaista: henki vai luonto - tämä kysymys, jolla oli

kuitenkin kirkosta huolimatta suuri rooli keskiaikaisessa skolastiikassa, sai terävemmän muodon: luotiinko maailma Jumalalta vai onko se ollut olemassa vuosisatoja?

Filosofit ovat jakautuneet kahteen suureen leiriin sen mukaan, kuinka he vastasivat tähän kysymykseen. Ne, jotka väittivät, että henki oli olemassa ennen luontoa ja jotka siksi viime kädessä tavalla tai toisella tunnustivat maailman luomisen - ja filosofien, esimerkiksi Hegelin keskuudessa maailman luominen vie usein vielä enemmän hämmentynyt ja absurdi ilme kuin kristinuskossa - he muodostivat idealistisen leirin. Ne, jotka pitivät luontoa pääperiaatteena, liittyivät erilaisiin materialismin koulukuntiin.

Ilmaisut idealismi ja materialismi eivät alun perin tarkoita mitään muuta, ja vain tässä mielessä niitä käytetään. Katsotaan alla, mitä hämmennystä syntyy, kun niille annetaan jokin muu merkitys.

Mutta kysymyksellä ajattelun suhteesta olemiseen on vielä toinen puoli: kuinka ajatuksemme ympäröivästä maailmasta liittyvät tähän maailmaan itsessään? Pystyykö ajattelumme tunnistamaan todellista maailmaa, voimmeko todellista maailmaa koskevilla ideoissamme ja käsitteissämme muodostaa todellisen heijastuksen? Filosofisella kielellä tätä kysymystä kutsutaan kysymykseksi ajattelun ja olemisen identiteetistä. Suurin osa filosofiasta vastaa tähän kysymykseen myöntävästi" (F. Engels, Ludwig Feuerbach ja saksalaisen klassisen filosofian loppu).

Ainoastaan marxilaiset eivät noudata ajatusta filosofian peruskysymyksestä. Filosofisen ajattelun toisessa ääripäässä kirjailija-filosofi Albert Camus keksi saman idean. Hän aloittaa esseensä "Myytti Sisyphe" (osio "Absurd Reasoning", kappale "Absurdity and Suicide") sanoilla: "On vain yksi todella vakava filosofinen ongelma - itsemurhaongelma. Sen päättäminen, onko elämä elämisen arvoista, vastaa filosofian peruskysymykseen. Kaikki muu - onko maailmalla kolme ulottuvuutta, ohjaavatko mieltä yhdeksän vai kaksitoista kategorialla, se on toissijaista. Nämä ovat pelin ehdot: ensinnäkin sinun on annettava vastaus. Ja jos on totta, kuten Nietzsche halusi sen olevan, että kunnioitettavan filosofin tulee toimia esimerkkinä, niin vastauksen merkitys on ymmärrettävä - tietyt teot seuraavat sitä. Sydän tuntee tämän todisteen, mutta siihen on syytä syventyä, jotta se tulee mielelle selväksi" (korostus minun. - L. B.)

Mistä A. Camus sai, että itsemurhaongelma on "jätetty yksi todella vakava filosofinen ongelma"? Filosofisissa ongelmissa on oltava ehdottoman tietämätön.

Platonin, Aristoteleen, Descartesin, Locken, Spinozan, Kantin, Hegelin ja muiden suurten mielten puolella. Loppujen lopuksi he olivat huolissaan maailmasta sellaisenaan, kategorioista sellaisenaan. Osoittautuu, että Camusin mukaan he käsittelivät filosofian toissijaisia ongelmia, mutta täällä hän, Camus, yhdessä Nietzschen, Schopenhauerin, Kierkegaardin, Jaspersin kanssa harjoittaa kannattavaa liiketoimintaa - itsemurhaongelmaa, elämää kuoleman partaalla. . Kategoriat, kategorinen analyysi - tämä filosofian korkeampi matematiikka - on Camusille toissijainen filosofian asia. Mikä ajatuksen ja hengen köyhyys!

Camus, kuten jotkut muutkin filosofit, yksinkertaisesti "kiinnitteli" kuoleman aiheeseen. Hän jopa ilmaisee positiivisia ajatuksia tämän aiheen kääreessä. Tässä on kaksi esimerkkiä:

"...On järkevää kuolla vain vapauden puolesta, koska vain silloin ihminen on varma, ettei hän kuole kokonaan" (tämä lause on sijoitettu kannen viimeiselle sivulle venäläisen painoksen A. Camus'n muotokuvan alle hänen teoskokoelmansa "The Rebellious Man" - M.: Politizdat, 1990).

Tai: "Useimmat meistä sekä kotimaassani että Euroopassa ovat hylänneet tämän nihilismin ja siirtyneet etsimään uutta tarkoitusta elämälle. Heidän täytyi hallita olemassaolon taidetta maailmanlaajuisen katastrofin aikoihin voidakseen syntyä uudelleen ja aloittaakseen ankaran taistelun historiaamme hallitsevaa kuolemanvaistoa vastaan" (puheesta 10. joulukuuta 1957 Nobelin vastaanottamisen yhteydessä Palkinto).

Camusta on vaikea lukea. Elämää kuoleman, murhan, itsemurhan edessä - eri näkökulmista. Useimmiten yhdessä toisen negatiivisen teeman kanssa - absurdin teeman kanssa. Ihan kuin muita aiheita ei olisi. Ikään kuin ihminen ajattelisi vain kuolemaa ja absurdia. Suuri kunnia - porata aivoja näiden aiheiden kanssa! Jos pidämme elämänteemaa suhteessa kuolemaan tärkeimpänä filosofisena teemana, niin tällä tahtomattaan devalvoimme itse elämän, otamme suluista pois kaiken sen sisäisen sisällön, eli kaiken, mitä elämässä tapahtuu, syntymästä kuolemaan. . Tässä tapauksessa lakkaamme näkemästä elämää normaalisti, emme itse elämää, vaan vain sen rajaa, ja itse asiassa meistä tulee tämän raja-kuoleman vankeja. Muistan tässä yhteydessä Spinozan sanonnan: "Vapaa ihminen ei ajattele vähempää kuin kuolemaa, ja hänen viisautensa ei ole kuoleman ajattelemisen, vaan elämä" (Etiikka // Spinoza B. Selected Works. T. 1. M., 1957. S. 576). Todellakin, vapaa ihminen ei ajattele kuolemaa, vaan elämää. Ja se, joka jatkuvasti ajattelee kuolemaa, on todella sen vanki, eli ei vapaa henkilö.

Mitä ovat filosofiset lausunnot?

Ihmiset sanovat monia eri asioita. Lähinnä niille, joita meillä on jokapäiväisessä elämässä. He puhuvat harvoin työhönsä, ammattiinsa liittyvistä aiheista. Vielä harvemmin abstrakteista aiheista. Ja kaikissa näissä tapauksissa he esittävät aika ajoin lausuntoja, jotka ovat luonteeltaan selvästi filosofisia, filosofisia lausuntoja. Filosofisten lausuntojen esittäminen ei suinkaan ole filosofien etuoikeus. Melkein kaikki tekevät näin. Otetaan esimerkiksi politologi S. A. Karaganovin lausunto "Ihminen on epätäydellinen". Tämä lausunto on selvästi filosofinen. Se koskee sellaista kohdetta kuin henkilöä yleensä. Osoittautuu, että filosofia on näkymättömästi läsnä tällaisten lausuntojen muodossa kaikkialla ja kaikkialla, eri ihmisten keskusteluissa ja teksteissä, niin yksinkertaisissa kuin monimutkaisissakin.

Kun he puhuvat maailmasta yleensä, ei-olemattomuudesta, elämästä, ihmisestä yleensä, hyvästä ja pahasta sellaisenaan, tilasta, ajasta, niin syntyy filosofisuuden ilmiö.

Sanalla sanoen, tämä ilmiö syntyy joka kerta, kun lausumissa eksplisiittisesti tai implisiittisesti esiintyy "kaikki, kaikki, kaikki, kaikkialla, kaikkialla, aina" tyyppisiä paikkasubstantiivit. Nämä pronominit ovat selvästi läsnä esimerkiksi sellaisissa lausumissa: "kaikki on suhteellista", "epäile kaikkea", "elämää on kaikkialla", "kaikella on syynsä", "mikään ei tapahdu sattumalta".

Yleensä filosofisia lausuntoja tehdään joidenkin teesien vahvistamiseksi, jonkin perustelemiseksi tai tuomitsemiseksi.

Näin S. A. Karaganov väitti.

Häneltä kysyttiin: "Kuka on säätänyt, että politiikka on likaa? Eikö vanha poliitikkojen sukupolvi ole vienyt politiikkaa siihen pisteeseen, että politiikka on likaista bisnestä?"

- Tiedätkö, ihminen on epätäydellinen ja hänen johtaminen ... varsinkin ... on melko vaikea tehtävä. Jotta voit hallita tehokkaasti, sinun on käytettävä kaikkia menetelmiä. Vanhempi sukupolvi alkoi suunnilleen noin neljä tuhatta vuotta sitten, kun poliittinen valta syntyi nykyisessä muodossaan (...) siis vanhat ihmiset, tietysti, vanhat ihmiset yleensä ... tämä kaikki pakotettiin meille, mutta mitä tehdä, mutta tämä on mies, mies on epätäydellinen."

Teesin "ihminen on epätäydellinen" avulla Karaganov yritti perustella ja perustella sekä näkemystä, että "politiikka on likaista bisnestä", että ajatusta "päämäärä oikeuttaa keinot", sanoen "tehokkaaksi johtamiseksi on käyttää kaikkia menetelmiä."

Filosofisten lausuntojen totuutta ei voida todistaa eikä kumota. Niitä voidaan jotenkin perustella tai kyseenalaistaa, arvostella, mutta ei enempää.

Filosofiset lausunnot ovat kuin aksioomia tai postulaatteja. He joko hyväksyvät Xia, tai niitä ei hyväksytä, eli he ovat samaa mieltä tai eri mieltä heidän kanssaan.

Filosofia auttaa muovaamaan uskomuksia

ja tarvittaessa korjaa ne

Filosofian oppituntien yleisenä tavoitteena on juurruttaa opiskelijoihin rakkaus filosofiaa kohtaan tai ainakin kiinnostaa filosofisia ongelmia, jotta he tuntevat filosofian maun, ymmärtävät sen tarpeen itse ja oppivat ajattelemaan filosofisesti (abstraktisti) ja syvästi, analysoida, perustella, yleistää.

1. Aloitan filosofian koekysymyksillä. Juuri he suuntaavat sekä opiskelijoiden että opettajien käyttäytymisen suuntaan tai toiseen, asettavat sävyn koko koulutusprosessille ja määrittävät vaatimukset kaikille tämän prosessin osallistujille. Neuvostoaikana filosofian tutkinto keskittyi lähes yksinomaan tiedon testaamiseen, tarkemmin sanottuna tietyn informaatiomäärän assimilaatioasteen arvioimiseen filosofian alalla (filosofian historiasta ja marxilaisesta filosofiasta).

Filosofian kokeissa ei tarvitse tarkistaa vain tietyn tiedon olemassaoloa opiskelijoiden keskuudessa, vaan myös heidän kykynsä ajatella filosofisesti, filosofoida. Siksi filosofian kurssia koskevien kysymysten ohella on tarpeen esittää opiskelijoille filosofian tehtäviä ja harjoituksia.

Tärkeintä on saada tenteissä selville, kuinka kiinnostunut opiskelija on filosofiasta ja miten hän pystyy jatko-opiskelemaan ja kehittymään filosofina. Ammattifilosofoja ei tietenkään pidä tehdä opiskelijoista. Mutta on tietysti tarpeen juurruttaa heihin tietoisien filosofoinnin taidot, koska elämässä he kohtaavat aina filosofisen mittakaavan kysymyksiä.

2. Filosofian luentojen ei näin ollen tulisi keskittyä niinkään opiskelijoiden filosofian perehdyttämiseen, vaan filosofian ja filosofisten ongelmien herättämiseen ja kiinnostuksen ylläpitämiseen. Luennoista pitäisi tulla todellinen ajattelun laboratorio, filosofin todellinen heijastus ääneen.

3. Seminaareissa tulee luopua ilkeästä opiskelijaraporttien käytännöstä (neljä tai viisi opiskelijaa puhuu oppitunnin aikana ja loput vain kuuntelevat, kuin luennolla). Raportit ovat mahdollisia, mutta yhtenä opiskelijoiden työskentelymuodoista seminaareissa. On tarpeen järjestää keskusteluja, keskusteluja, kannustaa opiskelijoita itse esittämään kysymyksiä ja yrittämään vastata niihin.

4. Filosofian opettaja, jos hän on todella opettaja:

a) panee sielunsa aiheeseensa, antaa luennoilla ja seminaareissa kaiken parhaan (täysin). Hänellä on tapana tulla ulos luokahuoneesta kuin puristettu sitruuna;

b) aina jossain määrin taiteilija. Hänen luennot ja seminaarinsa ovat vähän kuin esityksiä ja performansseja.

5. Opiskelijan tulee osoittaa mentaalista ja kognitiivista vaatimattomuutta, hetkeksi "unohtaa" vakaumuksensa ja filosofiatietonsa tai ainakin siirtää ne tietoisuuden taustalle. Filosofian maailmaan pääset vain nöyrästi kumartamalla päänsä. "Jos haluat oppia, valmistaudu siihen, että sinua pidetään typeränä ja tyhmänä" (elokuvasta).

6. Tieto on esitettävä ajatuksen kääreessä. Tämä tulee tehdä sekä opettajan (luennoilla) että opiskelijan seminaareissa ja kirjallisissa töissä. "Tiedon sulattamiseksi sinun on omaksuttava se ruokahalulla", sanoi A. France. Ja jotta tieto imeytyisi ruokahalulla, on ensinnäkin välttämätöntä, että opettaja esittää ne "tunteella, järkeä, järjestelyllä" ja toiseksi oppilailla on oltava hyvä ruokahalu, eli halu oppia. , imeä tietoa .

Filosofit ovat joskus kuin aloittelijat

tai huonoja ratsastajia hevosen selässä...

Filosofit muistuttavat joskus aloittelijoita tai huonoja ratsastajia hevosen selässä: he liukuvat alas oikealle, sitten vasemmalle puolelle, sitten eteenpäin, hevosen kaulalle, sitten takaisin, sen lantiolle.

Ajatuksemme ovat hevosia, kuten eräs laulu sanoo. Ja he voivat viedä meidät väärälle aroille. Kylvä ajatus - niität tekoa, kylvä tekoa - niität tapaa, kylvä tapa - niität hahmoa, kylvä hahmo - niität kohtalon!

Nietzschelainen vastenmielisyys normia ja normaalia kohtaan tai ei-filosofisen, ei-kategorisen ajattelun kapea.

Pamflettikirjassa "F. Nietzsche on filosofian Hitler" Sanoin, että Nietzsche on epänormaalin, kaiken, mikä poikkeaa normista - patologiaan, laulaja. Miten hän ymmärtää normin?

Näin Yu. N. Davydov vastaa tähän kysymykseen kirjassa "The Ethics of Love and the Metaphysics of Willfulness". Vertaamalla F. Nietzschen ja F. M. Dostojevskin näkökulmia hän kirjoittaa:

"Nietzschen mukaan omatunto ei saa kiusata "pahaa ihmistä", heti kun hän teki tämän tai tuon rikoksen. Se on yksinkertainen ilmentymä siitä tosiasiasta, että sen tehnyt henkilö on "vahva henkilö", eikä siksi voi olla rikkomatta "normia" - moraalista tai laillista, koska se luotiin "keskimääräisen" mittarin mukaan. "heikkoja" ihmisiä. "Nietzsche-muotoilun kysymys", jatkaa Yu. N. Davydov, "on tällainen. Joko rikos kuntoutetaan "sellaisenaan", "rajan" rikkomisena ja "toimenpiteenä", joka on tehty itse tämän loukkauksen vuoksi... Tai rikosta ei korjata, ja julkisen halveksunnan kohde jää rikolliseksi, "nero", joka ylittää minkä tahansa toimenpiteen ja rajat tsu ...

Moraalinormit, moraalisäännökset kahlitsevat edelleen "vahvoja ihmisiä", mikä edistää heidän rappeutumistaan banaaleiksi lain ja järjestyksen rikkojiksi. Yu. N. Davydov on tietysti F. M. Dostojevskin puolella: "Ikään kuin ennakoiden nietzschelaisen tyyppisten teoreetikkojen ilmaantumista, Dostojevski (kuten Tolstoi) pyrkii koko ajan todistamaan ja osoittamaan, ei nimenomaan "toisenmaailmallisuutta", vaan Ihmisen olemassaolon ideaalisen (= moraalisen, eettisen) ulottuvuuden "tämä-maailmallisuus", jota ilman tämä olemassaolo lakkaa väistämättä olemasta paitsi inhimillistä olemassaoloa, vaan olemassaoloa yleensä... hän käsitteli ihmiselle luontaista moraalista ulottuvuutta alusta alkaen alku, jonain olennaisena ominaisuutena, jota ilman ihmisten yhteiselo on yleensä mahdotonta. Moraali tässä mielessä on ihmisen kykyä elää rinnakkain, olla yhdessä-toisten kanssa.

Siksi se, mikä saksalaiselle filosofille näyttää "fysiologisena rappeutumisena", "dekadenssina" Dostojevskin (kuten Tolstoin) näkökulmasta, on normi (korostus minun. - L. B.); ominaisuus, jota ilman ihmistä ei voida pitää aivan normaalina. Ilman vahvoja moraalisia perusteita (usko absoluuttisten totuuksien absoluuttisuuteen ja moraalisten totuuksien totuuteen ...) Dostojevskin mukaan ei vain koko yhteiskunnan, vaan myös jokaisen yksittäisen henkilön normaali olemassaolo on mahdotonta. Niiden tuhoutuminen johtaa väistämättä ihmishenkien sairauteen, joka, kuten venäläinen kirjailija osoittaa, koetaan useimmiten henkisenä ja joskus ruumiillisenä sairautena.

F. Nietzsche ymmärtää sosiaalisen normin liian primitiivisesti, keskimääräisenä, keskimääräisenä, räätälöitynä "keskimääräisen", "pienen" ihmisen mittaan. Itse asiassa sosiaaliset normit ovat yhtä monimutkaisia, monipuolisia ja vaihtelevia kuin normit, jotka varmistavat yksittäisen henkilön terveyden. Ne on suunniteltu sekä "pienille" että "isoille" ihmisille. Yhteiskunnallisten normien näkökulmasta neron ei tarvitse olla ollenkaan roisto ilmaistakseen neronsa. Lisäksi nerous ja roisto ovat kaksi yhteensopimatonta asiaa. Tässä tietysti A. S. Pushkin on oikeassa. Todellakin, mikä on nero? Tämä on luova, ja siksi rakentava, rakentava kyky. Pahuus, mikä tahansa roisto, on tietysti tuhoisa, tuhoava teko. Nero ei tuhoa, vaan luo. Paha ei luo, vaan tuhoaa. Ei ole sattumaa, että kirjalliset kuvat-pahuuden symbolit - Goethen Mefistofeles ja Lermontovin Demoni - toivat mukanaan kuoleman ja tuhon. Erityisesti Mefistofeles tappoi Margaretin ja Demoni tappoi Tamaran.

Jos nerous ja roisto yhdistetään joskus yhdessä henkilössä, niin tämä ei puhu niiden yhteensopivuudesta, vaan tämän henkilön kaksinaisuudesta ihmisenä.

Nietzschen näkemykselle normista oli jatkoa. Jopa A. P. Tšehov huomasi tämän tietyn osan älymyöstä riippuvuuden kaikkeen epänormaaliin. Tässä pätkä hänen tarinastaan:

"- Ja mistä tiedät, että nerokkaat ihmiset, joihin koko maailma uskoo, eivät ole myöskään nähneet aaveita? Tiedemiehet sanovat nyt, että nerokkuus on kuin hulluutta. Ystäväni, vain tavalliset lauma-ihmiset ovat terveitä ja normaaleja. Ajatukset hermostuneesta iästä, ylityöstä, rappeutumisesta jne. voivat vakavasti häiritä vain niitä, jotka näkevät elämän päämäärän nykyhetkessä, eli lauma ihmisiä.

— Roomalaisilla oli tapana sanoa: mens sana in corpore sano (terveessä ruumiissa terve mieli).

"Kaikki, mitä roomalaiset tai kreikkalaiset sanoivat, ei ole totta. Kohonnut mieliala, jännitys, ekstaasi - kaikki, mikä erottaa profeetat, runoilijat, idean marttyyrit tavallisista ihmisistä, on vastoin

ihmisen eläinpuolta, toisin sanoen hänen fyysistä terveyttä. Toistan: jos haluat olla terve ja normaali, mene laumaan."

Näin mustan munkin haamu vastasi Kovrinille, joka oli hallusinogeenisessä deliriumissa. Jälkimmäinen on A. P. Chekhovin tarinan "Musta munkki" sankari. Kirjoittaja osoitti näillä muutamilla lauseilla tietyn osan älymystöä Nietzschen filosofian myrkkyyllä saastuttaman aseman. Kuten näette, hänellä oli negatiivinen asenne tällaiseen asemaan. Ja nyt hänen nuorempi aikalaisensa, kirjailija Zinaida Gippius, puhui Tšehovista halveksivasti: "Hän on liian normaali." Valitettavasti tämä nietzscheolaisuuden henki levisi 1900-luvulla kuin infektio. Tähän asti se näkyy monissa kulttuuri-ilmioissa ...

Näin kuulin amerikkalaisessa elokuvassa "Practical Magic". - Täti opettaa veljentytärtään: "Kun vihdoin ymmärtää, että normaalius ei ole hyve, vaan rohkeuden puute."

Ja tässä on mitä voit lukea normista psykologi M. Norbekovin kirjasta: "Normi on se, minkä enemmistö hyväksyy, eikö niin? Se vääntää ihmisen oinaan sarviksi, ajaa lopullisesti jonkun asettamia rajoja, tukkii tien luovuuteen. Tämä on suo, jossa tulevat nerot, titaanit ja luoajat kuolevat ennen kuin he heräävät. Koska kaikki on ennalta määrättyä, kenen ja miten pitäisi käyttäytyä.

Tämä on äärimmäisen pinnallinen ja siksi epäoikeudenmukainen arviointi normista. Se osoittaa ei-filosofisen, ei-kategorisen ajattelun kapeaisuuden. Jos M. Norbekov olisi ajatellut hieman sitä tosiasiaa, että normi ei ole vain eikä niinkään se, mitä enemmistö hyväksyy, vaan elävien ja ihmisten mitta, ihminen ei voi ottaa askeltakaan tässä maailmassa, että kaikki mitä hän tekee ja kaikki mitä hän hengittää ja elää perustuu normiin. Ota terveys. Loppujen lopuksi tämä on normi, ihmiskehon ja ihmishengen normaali tila! Voitteko kuvitella, että terveys, joka on yksi normin erityismuodoista, on "suo, jossa nerot, titaanit ja luoajat kuolevat ennen kuin he heräävät"? Täyttä hölynpölyä. Ja tämä hölynpöly toistetaan satoja tuhansia kopioita ja myrkyttää miljoonien ihmisten mielet ja sielut kuin myrkky.

Eräs avantgarde-taiteilija sanoi kuvataiteen näyttelyssä Lontoossa: "Kaiken pitäisi olla liikaa. Joka ei tätä ymmärrä, on filistealainen."

Postmodernismin periaatteeton moniarvoisuus

Postmodernistit, jotka karttavat ja välttävät kaikkia kaanoneja, standardeja, monismia, yhtenäisyyttä, absolutismia jne., ryntäävät toiseen ääripäähän, nimittäin moniarvoisuuden äärimmäisyyteen.

lizma, kaaos, epänormaali, relativismi.

V. T. Tretjakov, toimittaja, ohjelmassa "Mitä on tehtävä?" (Culttuuri-TV-kanava) lainasi tällaista syövyttävää tarinaa postmodernismin rajattomasta, periaatteettomasta moniarvoisuudesta: "Postmodernisti on näyttelijä, joka tänään esittää rikollista rikostelevisiosarjassa, ja huomenna puhuessaan toisella tv-kanavalla hän sanoo, meillä on paljon rikollisuutta ja lapseni eivät voi kävellä rauhallisesti kadulla.

Postmodernismi on maltillisen irrationalismin uusi versio, hyvin epämääräinen, laaja ajatuslinja. Hän yhdistää omituisesti elämän-eksistenttialismin ja freudilaisuuden filosofian linjan. Postmodernismin adepteja ovat sellaiset filosofit kuin J.-F. Lyotard, J. Baudrillard, J. Deleuze, J. Derrida, M. Foucault.

Postmodernismi on selvästi yksipuolista, koska ensinnäkin se sulkee kaiken aiemman filosofian ja rikkoo siten jatkuvuuden periaatetta, ja toiseksi se luottaa yksinomaan taiteelliseen kulttuuriin ja joihinkin humanitaarisiin tieteenaloihin (psykologia, psykiatria, kielitiede). Hän jättää huomioimatta luonnontieteiden, matematiikan ja näihin tieteisiin ja tieteeseen yleensä keskittyvän filosofian alan kehittämän metodologian. Postmodernistit eivät selvästikään pidä tarkasta tiedosta, he jättävät huomiotta tieteellisen ja teknisen ajattelun saavutukset.

Postmodernismi on typerää väittelyä yksinoikeuteen. Kutsumalla kaikkea, mikä oli ennen häntä "modernismi", hän vastustaa itsensä kaikkea. Puhtaasti teini-ikäinen lähestymistapa: kieltää, tuhota, rikkoa kaikki, mikä oli ennen sinua tai jota sinä, muut eivät ole tehneet. Tämä on samaa tyhmyyttä kuin jos ihminen päättäisi luopua sydäimestään, keuhkoistaan, päästään sillä perusteella, että tämä kaikki on vanhaa, triviaalia, väsynyt, että se on menneisyydestä, "esi-isiltä", ei uusi jne. ja niin edelleen.

On syytä huomata, että postmodernismi rajattomassa pluralismissaan ei ole mitenkään uutta. Jo 1900-luvun alussa tällaiset näkemykset levisivät. V. B. Gubin kirjoittaa, että pluralistinen lähestymistapa "antaa myös mahdollisuuden aina perustella omaa käyttäytymistään. Yhdessä Gorkin Pikkuporvari-näytelmään liittyvässä kriittisessä artikkelissa Leonid Andreev luonnehtii tuon ajan uutta, kauppiaiden "progressiivista" kauppamiestä suunnilleen näin: Pietari ei ollut niin paatunut ja suvaitsematon muiden mielipiteitä kohtaan kuin hänen isänsä; hän ei vain salli, vaan myös kunnioitti muiden ihmisten mielipiteitä voidakseen kätteleä roistoa. Tällä hetkellä tällainen metodologinen temppu on yksi ihmisyyteiskunnan erilaisten rumuuden ja henkilökohtaisen käyttäytymisen kunnioittamisen perusteista ... "

Olen vakuuttunut siitä, että modernin filosofin tulee olla universaali ajattelija ja ottaa filosofisissa rakenteissaan mahdollisuuksien mukaan huomioon kaikki inhimillinen kokemus.

LIITE 2

Filosofiaa koskevasta kirjeenvaihdosta

Filosofian opettaminen yliopistoissa

Puhuin vanhan toveri Anatoli Z:n kanssa. Hän on pitkään ollut tieteiden tohtori, professori ja julkaissut monia johtamista koskevia kirjoja. Valitettavasti hän poikkesi kokonaan filosofiasta ja puhui siitä hieman halveksuen, motivoimalla tätä sillä, että nyt koulutuslalla on kysyntää aineille, jotka valmistavat henkilöä tiettyyn ammattiin-erikoisuuksiin. Filosofiaa ei väitetä kenenkään tarvitsevan, pragmatismi hallitsee koulutuspolitiikkaa. Joten hän puhui. Yritin vastustaa viitaten jokaiselle ihmiselle merkittäviin filosofisiin kysymyksiin elämän tarkoituksesta, hyvästä ja pahasta jne. Hän vastasi minulle: näin uskonto tekee. Jos henkilön on ymmärrettävä nämä asiat, hän menee kirkkoon, temppeliin, kääntyy papin puoleen. Sanoin, että papistolla on pääsääntöisesti valmiita, yksiselitteisiä, yksinkertaisia vastauksia kaikkiin kysymyksiin (kuten "Jumala loi sen tällä tavalla"), ja sellaiset vastaukset eivät ole kaikkia tyydyttäviä. Uskovat-fanaatikot ehkä rajoittuvat näihin vastauksiin. Mutta niitä on vähän. Suurin osa uskovista, varsinkin uskovista opiskelijoista, yrittää

saada syvempää ymmärrystä olemisen kysymyksiin, ja tässä tarvitaan vain filosofien apua. Tolja hyväksyi tämän väitteen. Hän kuitenkin jatkoi puhumista filosofian hyödyttömyydestä nykyaikaisessa koulutusjärjestelmässä, että sitä hallitsee pragmaattinen lähestymistapa ja filosofian opetussuunnitelmia supistetaan. Kyllä, todellakin, verrattuna neuvostoaikaan, filosofian opetussuunnitelmat ovat vähentyneet. Mutta voidaanko yksiselitteisesti sanoa, että tämä on seurausta nykyisten koulutusjohtajien pragmatismista? Luulen, että ei. Yksi tärkeimmistä syistä tähän filosofian opetuksen tilanteeseen on monien filosofian opettajien konservatiivisuus. Valtion marxilais-leninistinen filosofia, jota opetettiin neuvostoaikana, oli suurelta osin irrallaan elämästä, maasta, ja se esitettiin pääasiassa lainausten kokoelmana marxilais-leninismien klassikoiden teoksista sekä kommenttitekstejä ja selitykset. Ja nyt monet filosofian opettajat jatkavat epäsuorasti tätä linjaa. Esimerkiksi he puhuvat niin sanotuista dialektiikan laeista. Tai he puhuvat primitiivisestä yhteisöjärjestelmästä, toistaen tietystä mielessä historiallisen prosessin marxilaista suunnitelmaa. Tuloksena on johtajien tietoinen tai puolietoinen hylkääminen tällaisesta kasvatusfilosofiasta. Tällainen koulutuskapteenien käyttäytyminen on tietysti lyhytnäköistä. Yhdessä veden kanssa lapsi heitetään pois kylvystä. Ei tarvitse vähentää filosofian opetussuunnitelmia, vaan muuttaa filosofian opettajien kokoonpanoa, kouluttaa uusia filosofien kaadereita, vapaita marxilais-leninistisistä kliseistä... Olen varma, että tämä filosofian suhteellisen laiminlyönnin aika menee ohi. Venäjä on alueiltaan ja väestöltään valtava maa, ja se on tuomittu olemaan filosofinen maa. Venäjän laajat laajuudet määräävät suurelta osin venäläisen luonteen laajuuden. Ja luonteen leveys liittyy ajattelun laajuuteen. Ja tämä on puhtaasti filosofinen piirre. Avarakatseinen ihminen on varmasti alkeellinen filosofi. On hölynpölyä olla auttamatta häntä kouluttamaan itseään filosofisesti.

Filosofiasta, etiikasta ja muutoksista maailmassa

Konstantin Kirovogradista lähetti minulle seuraavan kirjeen (VKontakte):

Hei, Leo, olen kiinnostunut mielipiteestäsi - ovatko filosofian ongelmat muuttuneet maailman muutosten myötä? Kuvaavatko ne eettisiä kysymyksiä?

Vastasin hänelle:

Rakas Konstantin! Filosofia on aina käsitellyt etiikan ongelmia, koska etiikka on sen orgaaninen osa. On totta, että on ja on ollut filosofeja ja jopa filosofisia suuntauksia (esim. positivismi), jotka joko jättävät kokonaan huomiotta eettiset ongelmat tai kastroivat ne ja tulkitsevat ne tieteellisessä hengessä tai jonkinlaisina teknisinä ongelmina.

Maailman muutoksista. Muutoksia on aina tapahtunut (maailma on muuttuva), ja filosofia tietysti reagoi muutoksiin. Mutta miten? Ei ole niin, että kaikki vanha, kaikki mennyt perutaan ja alkaa niin sanotusti tyhjästä. Filosofia tarkastelee kaikkea ikään kuin lintuperspektiivistä ja erityisesti arvostelee aikaamme muiden aikojen sarjassa, koko ihmiskunnan historiassa ja jopa maailman historiassa. Filosofian ongelmat ovat toisaalta ikuisia ja muuttumattomia, ja toisaalta ne ovat konkreettisia, tilannekohtaisia ja siksi muuttuvia. Tässä ovat esimerkiksi kirjani ja tekstini (katso osio "Tekijän julkaisemat kirjat." - Toim.). Ne koskevat kaikkea: puhun sekä ikuisista aiheista että päivän aiheesta. Filosofi on loppujen lopuksi universaali ajattelija!

Yksityisiä ja yleisiä kysymyksiä filosofiassa

Kirjeestä Sergei Drogunoville:

Keskustelet kanssani yksityisistä kysymyksistä, mukaan lukien kysymys ihmiskunnan kohtalosta. Näillä yksityisillä kysymyksillä on tietty metodologia tai tekniikka niiden analysointiin ja

keskusteluun. Tämä on suunnilleen sama kuin jos halusit tarkistaa myymälän kassan laskennan oikeellisuuden, ja tätä varten sinun on tiedettävä aritmeettiset säännöt. Jos et tunne aritmeettisiä sääntöjä, et voi tarkistaa kassan laskennan oikeellisuutta. Näin on myös yksityisten filosofisten kysymysten kanssa. Niitä on mahdotonta jäsentää oikein, jos et omista kategorista logiikkaa, eli jos et omista filosofian kategorista laitteistoa (esimerkiksi laadun ja määrän, mahdollisuuden ja todellisuuden, välttämättömyyden ja sattuman, järjestyksen ja järjestyksen välisestä suhteesta). epäjärjestys, tasa-arvo ja eriarvoisuus jne. jne.).

Onko ajatus yksilöllistä?

Nat Art Ant kollektivismiin ja individualismiin kysymystä tarkastelevassa artikkelissani Proza.ru:ssa heitti pois lauseen: "Ajatus on yksilöllistä."

Minusta tuntuu, että ajatus ei ole puhtaasti yksilöllinen. Yksilö ilman kollektiivia, erityinen ilman yleistä, yksilö ilman universaalia EI OLE OLEMASSA! Tosiasia on, että filosofiset kysymykset, aiheet ovat FILOSOFIASIA, koska niitä tarkastellaan aina yleisempien kategorioiden koordinaateissa. Muuten tämä on fiktiota sanan pahimmassa merkityksessä, tämä on blaa blaa, la la, tämä on keskustelua tyhjästä. Yksityisellä tasolla, ilmiöstä ilmiöön, voidaan sanoa miljoona asiaa, ja kaikki tai melkein kaikki niistä ovat kuvaannollisesti "sormi taivaalle" tai yksinkertaisesti EPÄTOSI.

Kirjeenvaihto Denis Romanyukin kanssa aiheesta

käytännön filosofia ja F. Nietzsche

Denis:

Hei, olen lukenut kirjanne "Filosofia", "Viihdyttävä filosofia" ja luen "Käytännön filosofia", vaikka kaikesta huolimatta en näe mitään syytä erottaa käytännöllistä filosofiaa filosofiasta, vaikka etiikkaa ja psykologiaa on jo olemassa. ...

Itse opiskelen taloustiedettä, mutta olen kauan sitten menettänyt kiinnostuksen taloustieteisiin ja kiintynyt yhä enemmän filosofian puolelle. Kirjoitin ajatuksia aforistiseen tyyliin, sitten lisättiin pari esseetä, ja siitä tuli pieni 130-sivuinen kirja. Ei ole mielenkiintoista kommunikoida todellisen filosofin kanssa, vaikka en jaa kaikkia näkemyksiäsi. Mutta kuten Voltaire sanoi: "Mielittenne on syvästi vihamielinen minua kohtaan, mutta oikeutesi ilmaista se olen valmis uhraamaan henkeni ...". Tein joitain muistiinpanoja kirjaan "Viihdyttävä filosofia" erityisesti "Filosofisen tyhmyyden mosaiikki" - osioon. Pidän ajatuksia, jotka ovat loogisesti oikeita, joissa on faktoja, joita ei voida kutsua tyhmiksi, olivatpa ne kuinka pahoja tai julmia tahansa, tämä ei ole todiste heidän uskottomuudestaan. No, ymmärrän, että arvioit näitä ajatuksia käytännön näkökulmasta, ja jos sellaiset lausunnot kuin "Rakkaus on kliininen elämänmuoto" tai Nietzsche: "Kuolema on tärkeämpi hetki kuin elämä", "Moraali - tämä on ihmisen itsearvostus luonnon edessä" "voi olla haitallista - se tarkoittaa, että hän on tyhmä... Olen siis enemmän teoreettinen filosofi - en halua rajoittaa ajatuksiani edes näiden ajatusten käytännön seurauksiin. Lisäksi epämiellyttävät ajatukset voivat olla totta, kuten Publius Syr sanoi: "Pelastaaksesi ihmisen, voit myös satuttaa häntä." Mutta siinä kaikki... Haluaisin tietää, jos sinun ei ole vaikea vastata, minkä ikäisenä aloitit kirjoittamisen? Ja ketkä filosofeista ovat "suosikkisi"?)

Vastaus:

Dennis, kiitos, että kirjoitit minulle. Vastauksesi on minulle arvokas, vaikka se ei olisikaan täysin myönteinen.

Olen erittäin iloinen, että luet kirjojani. Harmi, että sinulla on kiire johtopäätösten kanssa.

Erityisesti et luultavasti lukenut "Käytännön filosofiaani" loppuun asti. Ja selitän, miksi käytännön filosofian sisältöä ei voi kattaa etiikka ja psykologia. Psykologia, jota mainitsit täällä yleensä turhaan. Psykologia on tiede ja sillä on oma erityinen empiirinen perustansa, kuten kaikilla muillakin tieteillä, psykologisten havaintojen, mittausten ja kokeiden muodossa. Filosofialla ei ole tällaista perustaa, koska se ei ole tiedettä. Tämä on pohjimmiltaan erilainen kulttuuri. Mikä tahansa moderni tiede tavalla tai toisella luottaa havaintoihin ja kokeisiin, sillä on erityinen tieteellisen tutkimuksen ja löydön tekniikka, erityisesti mittaustekniikka. Filosofialla ei ole tällaista tekniikkaa, eikä se perustu erityisiin havaintoihin ja kokeisiin. Filosofia nojaa koko inhimillisen tiedon, henkilökohtaisen ja yleismaailmallisen kokemuksen pohjalle. Ja lisäksi se luottaa kaikkeen ihmisen ja ihmiskunnan henkiseen, emotionaaliseen, arvo-käytännölliseen matkatavaraan. Siksi se ei ole tiedettä nykyisessä mielessä. Kirjoitin tästä sekä filosofian oppikirjassani että erillisessä kirjassa Mitä filosofia on? On väärin verrata jotenkin käytännön filosofiaa ja psykologiaa. Heillä voi olla samanlaisia kysymyksiä, mutta pohjimmiltaan erilaisia lähestymistapoja, erilaisia harkinta- ja analysointivälineitä. Filosofointi on ajattelua ja vain ajattelua. Ja moderni psykologia on ennen kaikkea tieteellistä (psykologista) tutkimusta, joka suuntautuu, toistan, tiettyjen psykologisten tosiasioiden tarkasteluun melko erityisillä menetelmillä ja tekniikoilla. Siksi käytännöllisen filosofian ja käytännön psykologian välillä on suuri ero, kuten Odessassa sanotaan. Käytännön psykologia nykymuodossaan nojaa osittain psykologisen tutkimuksen tuloksiin ja hypoteeseihin, osittain filosofisiin pohdiskeluihin. Tässä on viimeinen osa, joka johtaa joitain ihmisiä harhaan.

Sanoin kirjoissani, että käytännön filosofian alalla työskentelee usein eri erikoisuuksia (ensisijaisesti psykologit, psykoanalytytikot, papit, lääkärit). Ja tämä on surullista, koska se synnyttää amatööriisyyttä, sekä filosofista että näillä aloilla.

Ilmaisunne "En näe syytä erottaa käytännöllistä filosofiaa filosofiasta" paljastaa sinussa itseluottamuksen-ylimielisyyden, ikään kuin olisit ammattifilosofi ja perehtyisit asiaan hyvin.

Ja mitä tulee oletettavasti loogisesti oikeisiin tuomioihin, joita kritisoin osiossa "Filosofisen tyhmyyden mosaiikki" - olet väärässä. Ensinnäkin ne ovat paradoksaalisia ja siksi kaukana loogisesti oikeista. Toiseksi, en arvioi ihmisen ajatuksia vain termeillä "loogisesti oikein-väärin", vaan paljon laajemmassa kontekstissa. Lue kirjani How Do We Think?

Ja siitä "En halua rajoittaa ajattelua edes näiden ajatusten käytännön seurauksiin." Se on vain vaarallinen lause. Ihminen, jolla on tällainen ajattelutapa, voi tehdä rikoksen. Sinulla on sumea moraalinen ja laajemmin eksistentiaalinen asema. Tällaisesta sumeasta asennosta elämässäsi voi tulla ongelmia. Ymmärrä kiitos! Selitän jatkuvasti opiskelijoilleni horjuvien uskomusten tai uskomusten puutteen haittoja. Lue myös kirjani Liberalism and Freedom. Minusta näyttää siltä, että olet tarttunut tähän mätä länsimaiseen ultraliberalismin filosofiaan, kun vapaus ymmärretään jonakin rajattomana, rajoja tuntemattomana. Muista: kaikella on mittansa. Ja toimenpiteen rajojen ylittäminen on perusteltua vain, jos toimenpidettä sellaisenaan kohdellaan asianmukaisella kunnioituksella.

L. Balashov

Denis:

Kyllä, en todellakaan ole vielä lukenut käytännöllistä filosofiaasi, avoin vihamielisyytesi Nietzscheä kohtaan hidasti minua hieman ja ... Sinun luvallasi aion hemmotella järjettömyyteni vuoksi - hieman absurdia päättelyä. Mutta ei vain psykologialla ole empiiristä perustaa, mielestäni kaikki on käytännöllistä, sillä pitäisi olla sekä empiirinen perusta että sovellettu luonne, testattava kokemuksella, ja jos käytännöllinen filosofia ei rohkaise käytäntöä toimintaan, niin nämä ovat kaikki samaa teoreettista heijastuksia. Unohdin myös lisätä uskonnon etiikkaan ja psykologiaan vaihtoehtona käytännön filosofialle. Loppujen lopuksi se perustuu myös päättelyyn, ja uskonto esittää johtopäätöksensä käyttäytymisnormeina ...

En ole kovin itsevarma filosofian tiedoissani, mutta puhuin filosofisen yliopiston opiskelijoiden kanssa, he eivät lukeneet puoliakaan siitä, mitä minulla oli kunnia lukea, mutta tämä ei todellakaan ole indikaattori, ja haluaisin todella olla ammattifilosofi...

Ongelmana on, että tämä vakaumus ei horju minulle, olen nostanut moraalittomuuden ja nihilismin filosofian periaatteeksi, ainakin loppujen lopuksi jaloa päämäärää varten...

Vaikka minua joskus piinaavat epäilykset valitusta polusta, ne eivät ole pitkiä.

Denis:

Hei, olen pahoillani, että kirjoitan sinulle, mutta minulla ei ole ketään muuta, jonka kanssa jakaa ajatuksia ja ideoita, jotka vaikuttavat filosofisilta... Yhteiskunnallisten tekijöiden vuoksi en voinut tehdä suosikkitehtävääni - filosofian opiskelua. .

Kyllä, pidän nihilismiä filosofian perustana, koska jo ajatteluprosessi on tiettyjen lausuntojen epäily. Henkilö, joka ei epäile, vaan ottaa kaiken uskon varaan, on älyllinen orja. Ajatus ei olisi voinut kehittyä, ellei sitä olisi edeltänyt "kielto", yhteiskunnallisten esitysten totuuden ja arvon kieltäminen. Nihilismi on kieltämistä, ja tästä asennosta katsoen jokainen filosofi on tavalla tai toisella nihilisti, koska väittämällä jotain hän väistämättä kieltää vastakkaisen näkökulman...

Lähetän sinulle ensimmäisen kirjani. Minulla on viime aikoina ollut epäilyksiä, ja olen menossa läpi vaihetta, jossa mielestäni on parasta lopettaa. Tämän kirjan lisäksi olen kirjoittanut kaksi muuta. Tämä kirja on kokoelma esseitäni, jotka koskettavat ihmisen olemassaolon eri puolia ja kuvaavat näkemystäni olemassaolosta joka puolelta. <...>

Toinen kirja, jonka myös lähetän teille vähän myöhemmin, on kokoelma aforistisia ajatuksiani Nietzschen tyyliin, niitä on 200. <...>

Kolmas kirja, jonka olen lopettamassa, on ikään kuin filosofian itseohjautuva käsikirja. Sen nimi on "Viisauden rakastajien tarinoita". Siinä en erota filosofiaa filosofista, kuvailen filosofien mahdollisia hahmoja, heidän puhetyyliään, ajatteluaan, annan lyhyen kurssin logiikasta tieteenä, muistan tunnetuimpia filosofejia ja annan tulkinnan tärkeimmistä filosofisista termeistä.

Minulla on mielessäni toinen kirja, jonka nimi on The Relativist Position in Philosophical Nihilism. Mutta kuten sanoin, epäilen jo tarvetta jatkaa kirjoittamista ja yleistä keskustelua filosofisista ongelmista, en päässyt oikeaan ympäristöön ja nyt olen vieraantunut ikätovereistani ja jopa hieman epäsosiaalinen, mikä jättää jälkensä filosofiaani.

Olisin kiitollinen, jos kiinnität edes vähän huomiota tähän työhöni, esitän tämän kirjan sinulle oikeudenmukaista oikeudenkäyntiä varten, toivoen lievää tuomiota ...

Vastaus:

Hei Denis! Kiitos kirjeestäsi. On erittäin hyvä, että jatkat filosofian opiskelua ja yrität jopa ilmaista itseäsi. Näen kuitenkin, että jatkat "linjasi vääntämistä". Minua ärsyttää, ettet ole kehittynyt millään tavalla etkä ole havainnut mitään minun. Kirjeesi osoittaa tämän. Miksi tarvitset minua? Jätät huomioimatta huomautukseni.

Varoitin sinua: nietzscheanismi (ja nihilismi) voi pilata sinut. Jos luulet, että ajatuksesi eivät vaikuta käytännön elämääsi millään tavalla, olet syvästi väärässä. Tiedätkö, mihin Nietzsche päätti elämänsä?!

Katsoin tarjousvalikoimaasi VKontakte-sivulla. Hän on masentava. Voit tukehtua sellaisesta elämänkäsityksestä. Kaikki on väärin, kaikki on väärin! Tämä yritys kääntää kaikki ylösalaisin... Pelkään vain henkesi puolesta.

Kiinnitän huomiosi ärsyttäviin kielioppivirheisiin teksteissäsi. Ne pilaavat vaikutelman suuresti. Onnistuit jopa tekemään virheen työsi otsikossa: kirjoita eksistentiaalisen sijaan "eksistenttiaalinen". Eksistentiaali latinan sanasta olemassaolo (olemassaolo). Henkilölle, joka ymmärtää hieman filosofiaa, tämä on täysin mahdoton hyväksyä virhe.

Yritän lukea teoksesi, vaikka se ei ole minulle helppoa. Vastaan sitten.

Jatka kirjoittamista minulle. Ehkä siitä jotain tulee.

Ystävällisin terveisin L. Balashov

Denis Romanyuk:

Olen kanssasi samaa mieltä, kolmannessa ja neljännessä kirjassani yritän siirtyä pois synkistä ajatuksistani ja käsitellä muita ongelmia. Pessimistisen luonteeni on mahdotonta jättää jälkeä filosofiaani, minun on oltava objektiivisempi... Mutta pidän silti Nietzschestä, hän loi ainutlaatuisen alkuperäisen maailmankuvan ja jopa asenteen. Muistan ne illat, kun luin hänen kirjojaan... Tiedän kuinka hän lopetti, mutta se ei estä minua kai hän maksoi hintansa kuolemattomista mestariteosistaan...

Mutta en ole kiinnostunut vain hänestä, kaikki filosofit Milesian koulukunnan muinaisista edustajista Deleuzeen ja Derridaan muodostavat kiinnostuksen kohteideni piirin.

Viime aikoina en ole niin paljoa "saarnannut" nihilismia, nyt haluan parantaa uudenlaista päättelyä nimeltä "abduktio", mielestäni se tehokkaampi kuin deduktio ja induktio.

Haluan kirjoittaa filosofian tutoriaalin, jotta kaikki olisivat kiinnostuneita ja jokainen voisi aloittaa filosofoinnin omalla tavallaan, käyttäen aluksi ainakin aforismeja... Minua kiusaa myös ajatus universaalin kielen luomisesta. filosofiasta, kuten Leibniz halusi tehdä sen.

En myöskään pidä siitä, että yliopistossamme ei ole vain filosofista laitosta, vaan vain filosofian ja teologisen laitoksen, siinä puolueellisuus on ennen kaikkea keskiajan filosofiassa, koska siellä filosofia liittyy eniten teologia...

Kyllä, sanan "olemassaolo" kanssa se ei osoittautunut käteväksi, matkan varrella kirjassa tämä virhe tapahtuu usein)

Olen kiitollinen sinulle siitä, että kaiken tämän nihilismin ja kielioppivirheen kanssa et kääntynyt minusta pois, siinä ei ole vain nihilismia, vaan toisessa kirjassa sitä ei ole juuri lainkaan, joten kiirehdin lähettää sinulle toinen iltaan mennessä, ja yli kolmannen tarvitsen vielä töitä...

Denis! Olen katsonut esseitäsi. Toisaalta on hyvä, että yrität kirjoittaa suuria tekstejä. Toisaalta minun on myönnettävä: kielioppivirheitä (erityisesti tyylivirheitä) on paljon ja vakava filosofi ei yksinkertaisesti lue tekstejäsi. Esimerkiksi suurilla vaikeuksilla luin useita kappaleita, joista valita. Teksti on suoraan sanottuna lukukelvoton. Korjaa se heti. Jos koulutus ei riitä, opi. Kohtelee itseäsi tiukemmin, enemmän itsekritiikkiä.

Myönteinen asenteesi Nietzscheä kohtaan estää edelleen vuoropuhelumme kanssasi. Muuten, käytät myös Nietzscheä kevyttä kirjoitustyyliä...

Sinulla on varmasti kyky, mutta sinulla on vielä paljon tehtävää.

Ja kauemmas. Ajattelen: kuinka voimme jatkaa vuoropuhelua? Ehkä on järkevää lähettää minulle erittäin lyhyitä kahden tai kolmen kappaleen tekstejä opinnäytetyön ja argumentoinnin tai kysymysten muodossa. Ja kommentoin niin paljon kuin mahdollista ja vastaan kysymyksiisi. Yritä vain olla tekemättä kieliopillisia virheitä.

Ystävällisin terveisin L. Balashov

LIITE 3

Filosofian akatemia (projekti)

... Jokainen kansa on mitä kansalaisisempi ja koulutetumpi, sitä paremmin se filosofoi siinä; siksi valtiolle ei ole suurempaa hyötyä kuin todellisten filosofien olemassaolo.

Rene Descartes

Miksi Filosofian Akatemiaa tarvitaan?

Älymystö, älymystö ovat kansakunnan aivot, mieli. Filosofit ovat aivojen aivot, mielen mieli. Yhteiskunnan riittämätön huomio filosofeihin johtaa siihen, että yhteiskunnan älyllinen kehitys on rajoittunutta tai vaikeutunutta.

Järjen uni synnyttää hirviöitä. Halveksuva asenne filosofiaa ja filosofeja kohtaan on tila, joka on lähellä mielen unta. Venäjällä on edelleen hirvittäviä mullistuksia. Eikö se johdu siitä, että kaiken muun lisäksi se on filosofisessa horrostilassa, sillä ei ole kehittynyttä filosofista kulttuuria?! Voidaan sanoa: meillä on venäläisen filosofian historia, siellä on kymmeniä loistavia nimiä, tuhansia ammattifilosofeja työskentelee. Kyllä, tämä kaikki on hyvää, mutta ei tarpeeksi! Filosofia kehittyi sekä tsaari- että kommunistisella Venäjällä valtion valppaana. Tästä syystä sen uskonnollinen

suuntautuminen lokakuuta edeltävällä aikakaudella ja marxilainen tiedemies - lokakuun jälkeisellä ajalla. Yhtäkään filosofista koulukuntaa ei ole luotu. Suuri Venäjä... mutta ilman suuria filosofeja, ilman suuria filosofisia perinteitä-standardeja. Eikö se ole surullista? Järjen uni synnyttää hirviöitä.

Meille, filosofeille, ei riitä, että julkaisemme kirjoja, lehtiä, opetamme yliopistoissa, lukioissa, toisen asteen oppilaitoksissa kehittyäksemme, luodaksemme, vaikuttaaksemme aktiivisesti ja voimakkaasti yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Pysyvä itsenäinen filosofinen instituutio on se, mitä me, Venäjä ja koko ihmiskunta tarvitsemme. Filosofian on ihmiskulttuurin erityishaarana vihdoin löydettävä omat instituutoidensa, institutionalisoitava.

Valtiosta, tieteestä, uskonnosta riippumaton Filosofian Akatemia voisi palvella filosofian institutionalisoitumisen asiaa.

Filosofian akatemiasta tulee Venäjän ensimmäinen itsenäinen filosofinen instituutio. Sen luominen ei automaattisesti johda filosofisen järjen nousuun maassamme, vaan toimii voimakkaana sysäyksenä sen kehitykselle.

Nyt erityisesti siitä, miten minä näen Filosofian Akatemian. Ensin hahmotan Akatemian tavoitteet ja tehtävät kohta kohdalta.

Akatemian tavoitteet ja tavoitteet

1. Akatemia on luotu filosofian institutionalisoimiseksi, sen itsenäisen olemassaolon turvaamiseksi, kehittymisen ihmiskulttuurin haaraksi, ylennykseksi yhteiskunnan silmissä.

Akatemian mottona on, että filosofian tulee olla itsenäisenä kulttuurialana valtiosta, tieteestä, uskonnosta riippumatta.

[Filosofian Akatemian riippumattomuus valtiosta ei tarkoita, että se toimisi eristettynä akateemisena resoluutio. Liikesuhteet valtion instituutioihin sekä valtion taloudellinen ja muu apu ovat täysin mahdollisia. Akatemian riippumattomuus varmistetaan sen yksipuolisen riippuvuuden puuttumisella, erilaisten toisistaan riippumattomien sponsorien-lahjoittajien läsnäololla.]

Akatemian tulisi käynnistää ensimmäinen filosofinen koulu Venäjälle, eli yksi Akatemian tavoitteista on elvyttää filosofisten koulujen muinainen perinne, kuten se oli muinaisina aikoina. Platonin perustama Akatemia oli olemassa lähes 900 vuotta, vuodesta 348 eaa. e. ennen vuotta 529 jKr e. Myös Aristoteleen perustama peripatattinen koulu oli ajoittain olemassa useita satoja vuosia. Tämän seurauksena meillä on upea eurooppalainen kulttuuri. Täällä voit vetää analogian muinaisten olympialaisten ja niiden elpymisen välillä uudella pohjalla. Nyt olympialiike on yksi ihmiskulttuurin suurimmista ilmiöistä. Olympialiikkeen tavoin myös filosofisten koulujen perinne on elvytettävä ja kehitettävä!

2. Julkistettu ja toteutettu filosofinen moniarvoisuus, vapaa ajattelu. Filosofit eivät tunnista muuta auktoriteettia kuin ajattelun auktoriteettia. Akatemia tukee filosofisten ajatusten terveen kilpailun henkeä.

3. Tieteen ja uskonnon, mystiikan, parastieteen välisessä kiistassa Akatemia on tieteen puolella. Juuri tutkijoiden hankkima tieto toimii filosofoinnin pääraavinneväliaineena.

4. Akatemia ei hyväksy äärimmäisiä näkemyksiä, hylkää herkkäuskoisuuden, inerttyyden, poikkeavuuden, psykopatologian. Hänen mottonsa on: mittaa kaikessa, myös mitan pitämisessä!

5. Akatemia kiinnittää erityistä huomiota perusteiden kehittämiseen, filosofian alkuun. Samalla se pyrkii filosofoinnin kaikenkattavuuteen.

6. Akatemia tarjoaa filosofista erityisopetusta - nuoriso- (toisen asteen), nuoriso- (korkeasteen) ja jatko-opinnot.

Akatemian tulee luoda perusta organisoidulle, institutionalisoidulle lasten filosofiselle koulutukselle. Filosofiaa voidaan opettaa pienestä pitäen, kuten musiikkia opetetaan musiikkikouluissa tai sotatieteitä sotakouluissa. Lapset voivat hyvin havaita ja omaksua filosofian. Toisaalta, mitä nopeammin ihminen tutustuu filosofiaan ja mitä nopeammin hän sen hallitsee, sitä pätevämpi hän on filosofina, sitä nopeammin ja voimakkaammin hänen filosofinen kykynsä ja ehkä jopa nerokkuus kehittyy.

Itsenäisen asemansa ansiosta Akatemia avaa myös ennennäkemättömät mahdollisuudet nuorten ja aikuisten filosofiselle koulutukselle. Loppujen lopuksi, mitä on filosofinen koulutus maassamme nykyään? Tämä on opiskelijoiden koulutusta yliopistojen filosofisissa tiedekunnissa ja jatko-opiskelijoiden koulutusta näiden tiedekuntien filosofisessa tutkijakoulussa ja Venäjän tiedeakatemian järjestelmässä (Venäjän tiedeakatemian Filosofian instituutissa, klo. Venäjän tiedeakatemian filosofian osasto jne.). Tässä näemme filosofian kaksoisriippuvuuden - valtiosta ja tieteestä. Yliopistot ja yliopistot, joissa koulutetaan filosofisia erikoisuuksia, ovatkin pääosin valtionyliopistoja ja yliopistoja. Lisäksi filosofinen erikoisuus näissä yliopistoissa ja yliopistoissa on läsnä monien muiden erikoisalojen joukossa, ja ne edustavat useimmiten tiettyjä tieteenaloja, tieteellistä tietoa. Filosofinen koulutus on siksi valtion elinten ja ei-filosofisten tieteellisten instituutioiden tiukassa valvonnassa. Otetaan Moskovian valtionyliopisto. Sen kokoonpanossa, kuten tiedämme, on filosofinen tiedekunta. Tämän tiedekunnan lisäksi yliopistossa on tusina tai kaksi muuta tiedekuntaa - luonnontieteitä ja humanitaarisia tieteitä. Filosofian tiedekunta - yksi kahdestakymmenestä! Tietenkin yliopiston koulutuspolitiikkaa ei määrää hän, vaan häntä ympäröivät tieteelliset tiedekunnat. Filosofian tiedekunnalla on kuitenkin suhteellinen riippumattomuus. Mutta silti tämä ei ole se autonomia, joka erillisellä itsenäisellä filosofisella instituutiolla voisi olla.

7. Laaja filosofinen koulutus - kaikille filosofiasta kiinnostuneille.

8. Akatemian itsenäinen asema mahdollistaa myös filosofien itsenäisen (valtiosta ja tieteestä) ammatillisen aseman varmistamisen.

Nykyinen tilanne on seuraava: filosofien ammatillinen asema varmistetaan korkeakoulututkinnoilla, filosofisten tieteiden kandidaatin ja tohtorin tieteellisten tutkintojen myöntämisellä, apulaisprofessorin ja professorin akateemisilla arvoilla ja lopuksi Venäjän jäsenyydellä. Tiedeakatemia ja vastaavat laitokset. Kaikissa näissä tapauksissa filosofin ammattimaisuuden arviointi riippuu valtion virkamiehistä ja tieteen virkamiehistä. Tämä näkyy selkeimmin VAK:n (Higher Attestation Commission) ja Venäjän tiedeakatemian esimerkissä. Korkeampi todistuskomissio - puhtaasti valtion laitos - sanelee filosofeille, kenen tulee olla korkea ammatilainen ja kenen ei. Venäjän tiedeakatemia - kokoonpanossaan ehdottoman ei-filosofinen - yleiskokouksissa, joissa filosofit muodostavat merkityksettömän prosenttiosuuden, se määrittää, kenen tulisi olla akateemikko filosofiasta ja kenen ei. Pohjimmiltaan käy ilmi, että fyysikot, kemistit, biologit, taloustieteilijät, juristit ja muut tiedemiehet päättävät, kuka filosofeista on akateemikon arvoinen. com, ja kuka ei ole sen arvoinen.

Ne viittaavat filosofisen koulutuksen ja ammattitaidon yleisesti hyväksyttyjen standardien tarpeeseen. Kyllä, olen samaa mieltä, tällaisia standardeja tarvitaan meidän aikaamme. Mutta miksi valtion pitäisi määrittää nämä standardit? Onko mahdollista, että vain valtio voi hyväksyä yleisesti hyväksytyt standardit (korkeamman todistuskomission, opetusministeriön, Venäjän tiedeakatemian jne. kautta)?! Onhan olemassa esimerkkejä siitä, että nämä standardit ovat valtiosta riippumattomien instituutioiden asettamia. Englannin Cambridgen ja Oxfordin sekä USA:n Harvardin yliopiston tutkintotodistukset arvostetaan kaikkialla maailmassa koulutuksen, kulttuurin ja stipendin korkeina tasoina. Yleisesti hyväksytyt filosofisen ammattitaidon standardit voivat olla itsenäisen filosofisen laitoksen yleisesti tunnustettuja tutkintokirjoja. Lisäksi ne eivät voi olla yksikössä, jos on useita arvovaltaisia itsenäisiä filosofisia instituutioita.

Saavutettuaan riittävän auktoriteetin filosofisissa piireissä Filosofian Akatemiasta voi lopulta tulla "trendsetter". Hänen toisen asteen ja korkea-asteen tutkintotodistuksensa, tieteelliset tutkintonsa ja arvonimensä voivat tulla yleisesti tunnustetuiksi filosofisen koulutuksen, kulttuurin ja stipendin standardeiksi.

9. Jos Filosofian Akatemia perustetaan, se toimii hyvänä esimerkkinä vastaavien filosofisten instituutioiden luomisesta muihin maihin, palvelee filosofian institutionalisoitumisen asiaa kaikkialla maailmassa. Ja Venäjällä pitäisi olla enemmän kuin yksi filosofian akatemia. Filosofisten koulujen terve kilpailu on vain filosofian eduksi.

10. Akatemiasta tulisi tulla Venäjän henkinen keskus tai yksi Venäjän, maailman henkisistä (älyllisistä) keskuksista.

Akatemian tehtävänä henkisenä keskuksena on nostaa filosofiaa yhteiskunnan silmissä, tehdä filosofien ääni yhtä merkittäväksi kuin poliitikkojen, tiedemiesten, kulttuurihenkilöiden, median edustajien, uskonnollisten henkilöiden ääni. Ihmisten on lopulta ymmärrettävä, että filosofia on yhteiskunnan mieli. Heidän tulee kohdella häntä samalla kunnioituksella kuin heidän mieltään.

Filosofian Akatemian peruskirjaluonnokseen

1. Akatemian tehtävänä on varmistaa filosofian itsenäinen olemassaolo ja kehitys ihmiskulttuurin osana.

2. Akatemiassa on kolme osastoa:

- filosofisen luovuuden osasto
- filosofisen koulutuksen laitos
- käytännön filosofia (sofologia).

Näiden osastojen tulisi toimia läheisessä yhteydessä. Opiskelijat, opiskelijat ja jatko-opiskelijat osallistuvat pääsääntöisesti filosofiseen luovuuteen ja tutkimukseen ja ammattifilosofit - koulutusprosessiin.

3. Filosofisen luovuuden osastolla on kolme suuntaa:

- filosofian perusteet, alkuvaiheet;
- filosofian historia (filosofeja filosofeista);
- soveltava filosofia.

4. Filosofisen koulutuksen osastolla on useita tasoja:

- laajan filosofisen koulutuksen vaihe - kaikille filosofiasta ja filosofisista ongelmista kiinnostuneille

- toisen asteen koulutusaste (opiskelijat)
- korkeakouluaste (opiskelijat)
- ammatillinen koulutus (jatko-opiskelijat)

5. Akatemian rakenne.

Akatemiaa johtaa elinkautiseksi valittu presidentti. Hän nimittää Akatemian neuvoston, joka avustaa häntä hallintoasioissa.

Akatemian toisen ja seuraavat rehtorit valitaan salassa Akatemian neuvostossa, kun edellinen presidentti on kuollut tai poikkeustapauksissa eronnut vapaaehtoisesti kolmen kuukauden kuluessa.

Akatemian neuvostoon kuuluu vähintään neljä ja enintään kaksitoista jäsentä.

Akatemian neuvosto voi suorittaa Akatemian kollegiaalisen hallintoelimen tehtäviä Akatemian presidentin kirjallisella suostumuksella.

Akatemian neuvoston jäsenet hoitavat pääsääntöisesti varapresidentin tehtäviä presidentin ohjeiden mukaisesti.

Unelmia-fantasioita

Millaisena näen Filosofian Akatemian?

Moskovassa tai lähellä Moskovan esikaupunkialueita - akateeminen kaupunki - kaksikolmikerroksiset talot (tutkimus- ja koulutusrakennukset, täysihoitola opiskelijoille, opiskelijoille, jatko-opiskelijoille ja asuinrakennukset työntekijöille) tontilla, jossa on pieni puistopuutarha, talvipuutarha, jossa kävelykujia, huvimajat, urheilukentät, uima-allas, juoksumatot.

Koulutus- ja tutkimustunteja pidetään talossa/taloissa ja puistossa, kujilla, paviljongissa.

Akatemiassa on hyvä kirjasto ja lukusali, liikuntahalli, työpajat, tietokoneet ja painolaitteet. Akatemiassa on konferenssisali, jossa järjestetään säännöllisten tapahtumien lisäksi akateemisia iltoja, musiikkikonsertteja jne.

Akatemiassa toimii filosofinen koulu-opisto 7-17-vuotiaille lapsille.

Akatemia julkaisee teoksia, lehtiä, oppilaiden ja työntekijöiden kirjoituksia, eri filosofien kirjoituksia.

Akatemiassa järjestetään filosofinen museo, toimii filosofinen erikoisteatteri.

Museo kerää näyttelyitä kuuluisien filosofien elämästä ja työstä, taideteoksia, joilla on filosofista arvoa.

Teatterissa esitetään filosofisia näytelmiä ja näytelmiä filosofien elämästä.

Akatemian neuvosto järjestää tieteellisten tutkintojen ja arvonimien kilpailun ja jakamisen filosofian eri aloilla.

Akatemian jäsenyyden tulee olla korkein tunnustus filosofin ansioista. StaJäsenyyks on kaksivaiheinen: kirjejäsen ja varsinainen jäsen.

Lahjakkaimpien filosofien kannustamiseksi Akatemia perustaa erilaisia palkintoja.

Akatemia järjestää kilpailuja parhaista esseistä valituista aiheista, symposiumeja ja konferensseja.

Jokaisen Akatemian työntekijän tai opiskelijan tulee systemaattisesti harjoittaa yleistä kehittävää urheilua.

Akatemiassa ei vain tehdä töitä tai opiskella, vaan myös asua. Opiskelijoille, opiskelijoille ja jatko-opiskelijoille - täysihoitola. Työntekijöille - asuinrakennus, jossa on asuntoja tai erilliset asuinrakennukset.

* * *

Toteuttaaksemme Akatemian hankkeen täysimääräisesti, tarvitsemme paljon rahaa, ehkä yli miljoona dollaria. Siksi on täysin mahdollista, että Akatemian luominen voi ulottua useisiin suuriin vaiheisiin (vuosikymmenien kuluessa).

Aluksi tarvitaan selittävä, propagandakampanja, jotta saadaan yleisön huomio hankkeeseen ja vastaavasti taloudellisia resursseja sen toteuttamiseen.

Taloudellisten resurssien keräämiseksi tulisi perustaa myös Akatemiarahasto.

Ensimmäisessä vaiheessa Akatemian perustamiseen ja toimintaan riittää pienen kaksi-kolmikerroksisen rakennuksen vuokraaminen.

Tulevaisuudessa akateemisen kaupungin arkkitehtoninen kokonaisuus tulee rakentaa erityisprojektin mukaan. Akateemisen kampuksen arkkitehtoniset rakenteet eivät saa olla harmaita, tylsiä sisältä tai ulkoa. Niiden tarkoitus ei ole vain toiminnallinen. Niiden pitäisi ilahduttaa silmää ainutlaatuisella kauneudellaan. Huoneissa on taiteilijoiden maalauksia, muotokuvia, suurten filosofien rintakuvat.

Kutsun kaikki Filosofian Akatemian perustamisajatuksista kiinnostuneet ilmaisemaan ehdotuksensa, toiveensa.

Kutsun ammattifilosofoja yhteistyöhön yhdistääkseni ponnistelut Filosofian Akatemian luomiseksi. On tarpeen kehittää Akatemian manifesti ja peruskirja, valmistella kilpailevia koulutus- ja tutkimusohjelmia. Lopuksi tarvitaan ehdokkaita Akatemian työtovereiksi.

Luulen, että voisimme alkaa keräämään varoja Akatemian säätiölle. Jos jollain on ehdotuksia tähän asiaan, ota minuun yhteyttä (sähköposti: lev_balashov@mail.ru).

Sponsorit, ota yhteyttä! Auttamalla Venäjän ensimmäisen Filosofian Akatemian luomisessa sinusta tulee uusia Tretjakoveja ja Mamontoveja, kirjoitat nimesi kultaisilla kirjaimilla Venäjän kulttuurihistoriaan.

Filosofit filosofiasta

Pytagoras kutsui opetustaan viisaudeksi (• • • • •), ei viisaudeksi (• • • • •), moitti seitsemää viisasta (kuten heitä ennen häntä kutsuttiin) hän sanoi, ettei kukaan ole viisas. , ihminen ei luonteensa heikkouden vuoksi usein pysty saavuttamaan kaikkea, ja viisaan olennon taipumusta ja elämäntapaa tavoittelevaa voidaan kutsua sopivasti filosofiksi (filosofiksi).

Aristoteles:

"...niin kutsuttu viisaus käsittelee kaiken kaikkiaan ensimmäisiä syitä ja periaatteita" (Metaphysics, 981b 25).

Aristoteles:

"Meidän pitäisi pohtia, mitkä ovat ne syyt ja periaatteet, joiden tiede on viisautta. Jos otamme huomioon mielipiteemme, jotka meillä on viisaista, niin ehkä saamme aikaan enemmän selkeyttä tässä. Ensin oletetaan, että viisas tietää kaiken mahdollisuuksien mukaan, vaikka hänellä ei ole tietoa jokaisesta aiheesta erikseen. Toiseksi, pidämme viisaana sitä, joka pystyy tuntemaan vaikean ja vaikeasti ymmärrettävän ihmisen (tunteilla havaitseminen on tyypillistä kaikille, ja siksi se on helppoa, eikä siinä ole mitään viisasta). Kolmanneksi uskomme, että jokaisessa tieteessä viisaampi on se, joka on tarkempi ja kykenevämpi opettamaan syiden tunnistamista, ja [neljänneksi] tieteissä viisaus on suurin, mikä on toivottavaa itsensä ja sen vuoksi. tieto, ei se, joka on toivottavaa siitä saatavan hyödyn vuoksi, ja [viidenneksi] se, joka hallitsee enemmän kuin apuväline, sillä viisaan ei pitäisi saada opetusta, vaan opettaa, eikä toisen on toteltava, ja sen, joka on vähemmän viisas, on toteltava häntä.

Nämä ovat mielipiteitä, ja näin paljon meillä on viisaudesta ja viisaudesta. Tässä esitetyistä asioista kenraalin eniten tuntevan täytyy välttämättä tietää kaikesta, sillä tiettyssä mielessä hän tietää kaiken, mikä kuuluu yleisen alaisuuteen.

Pseudo Platon:

"Filosofia on jatkuvaa olemisen tiedon janoa."

("Määritelmät")

Epikuros:

"Joka sanoo, että filosofian aika ei ole vielä tullut tai on jo mennyt, on samanlainen kuin se, joka sanoo, että onnellisuuteen ei ole vielä aikaa tai ei ole aikaa."

Cicero:

"Aivan kuin hedelmällinen pelto ilman viljelyä ei tuota satoa, niin tekee myös sielu. Ja sielun kasvatusta on filosofiaa. Hän kitkee paheet sielusta, valmistele sieluja kylvämisen hyväksymiseen ja uskoo hänelle - hän kylvää niin sanotusti - vain ne siemenet, jotka kypsyessään tuovat runsaan sadon.

Belinsky V.G.:

"Joten, otat filosofian! Hyvä teko! Vain siitä löydät vastaukset sielusi kysymyksiin; vain hän antaa rauhan ja harmonian sielullesi ja antaa sinulle sellaisen onnen, jota joukko ei edes epäile ja jota ulkoinen elämä ei voi antaa sinulle eikä ottaa sinulta pois. Sinä et ole maailmassa, mutta koko maailma on sinussa. Itsessä, oman sisimmässä pyhäkössä korvasta löydät korkeimman onnen, ja silloin pikku huoneesi, kurja ja ahdas toimistosi on todellinen onnen temppeli. Kirjeestä D.P. Ivanov päiväty 7. elokuuta 1837.

F. Bacon:

"Ne, jotka harjoittivat tieteitä, olivat joko empiristejä tai dogmaatikkoja. Empiristit, kuten muurahainen, vain keräävät ja ovat tyytyväisiä siihen, mitä he ovat keränneet. Rationalistit, kuten hämähäkit, tuottavat kangasta itsestään. Mehiläinen sen sijaan valitsee keskittien: poimii materiaalia puutarha- ja luonnonkukista, mutta järjestää ja muuttaa sitä kykyjensä mukaan. Filosofian todellinen työ ei myöskään eroa tästä. Sillä se ei lepää yksinomaan tai pääasiallisesti mielen voimiin, eikä tallenna tietoisuuteen koskemattomana luonnonhistoriasta ja mekaanisista kokeista saatua materiaalia, vaan muuttaa sitä ja käsittelee sitä mielessä. Joten kannattaa laittaa hyvä toivo näiden kykyjen - kokemuksen ja järjen - läheisemmälle ja tuhoutumattomalle (mitä ei ole toistaiseksi) liitolle "(New Organon, XCV).

T. Hobbes:

"Filosofia on tietoa, joka saadaan oikealla päättelyllä (per rectam ratiocinationem) ja selittämällä vaikutuksia tai ilmiöitä meille tunnetuista syistä tai tuottavista syistä ja päinvastoin mahdollisista tuottavista syistä tunnetuista vaikutuksista."

"Filosofia jakautuu kahteen pääosaan. Jokainen, joka alkaa tutkia ruumiiden alkuperää ja ominaisuuksia, kohtaa kaksi täysin erilaista kehoa. Yksi niistä kattaa esineet ja ilmiöt, joita kutsutaan luonnollisiksi, koska ne ovat luonnon tuotteita; toinen - esineet ja ilmiöt, jotka syntyivät ihmisen tahdosta, ihmisten sopimuksen ja sopimuksen nojalla ja joita kutsutaan valtioksi (civitas). Siksi filosofia jaetaan luonnonfilosofiaan ja siviilifilosofiaan. Mutta koska lisäksi valtion ominaisuuksien tuntemiseksi on ensin tutkittava ihmisten taipumuksia, vaikutteita ja tapoja, valtionfilosofia on yleensä jaettu kahteen osaan, joista ensimmäinen käsittelee taipumuksia ja tapoja kutsutaan etiikkaksi, ja toista, kansalaisvelvollisuuksia tarkastelevaa, kutsutaan politiikaksi tai yksinkertaisesti valtion filosofiaksi. Siksi, kun olemme aiemmin selvittäneet, mikä liittyy itse filosofian luonteeseen, käsittelemme ensin luonnollisia ruumiita, sitten ihmisten henkisiä kykyjä ja moraalia ja lopuksi kansalaisten velvollisuuksia.

R. Descartes:

"Ensinnäkin haluaisin selventää, mitä filosofia on, aloittaen yleisimmästä, nimittäin siitä, että sana filosofia tarkoittaa viisauden ammattia ja että viisaudella ei tarkoiteta vain varovaisuutta liiketoiminnassa, vaan myös kaiken täydellistä tietämystä. , mitä ihminen voi tietää; sama tieto, joka ohjaa elämäämme, palvelee terveyden säilyttämistä sekä kaikkien taiteiden löytöjä. Ja jotta siitä tulisi sellainen, se on välttämättä johdettava ensimmäisistä syistä niin, että se, joka yrittää hallita sitä (ja tämä tarkoittaa itse asiassa filosofointia), aloittaa näiden ensimmäisten syiden tutkimisen, joita kutsutaan ensimmäisiksi periaatteiksi. Näille ensimmäisille periaatteille on kaksi vaatimusta. Ensinnäkin niiden täytyy olla niin selkeitä ja itsestään selviä, ettei ihmismieli voi tarkkaan tarkasteltuna epäillä niiden totuutta; toiseksi kaiken muun tiedon on oltava heistä riippuvainen, jotta vaikka perusperiaatteet voitaisiin tietää muiden asioiden lisäksi, näitä jälkimmäisiä ei päinvastoin voitaisi tuntea ilman ensimmäisten periaatteiden tietämystä.

I. Kant:

"... luonnon ja moraalien metafysiikka ja erityisesti alustava (propedeuttinen) kritiikki mielen, joka uskaltaa lentää omilla siivillään, muodostavat itse asiassa kaiken, mitä voidaan kutsua filosofiaksi varsinaisessa merkityksessä. Hän yhdistää kaiken viisauteen, mutta tieteen polulla, ainoalla tiellä, joka, kun se on luotu, ei koskaan kasva umpeen eikä salli virheitä. Matematiikalla, luonnontieteillä ja jopa empiirisellä ihmistiedolla on suuri arvo välineenä lähinnä sattumanvaraisten päämäärien saavuttamiseen, ja jos niistä tulee lopulta väline ihmiskunnan välttämättömien ja olennaisten päämäärien saavuttamiseksi, niin tämä saavutetaan vain järjen tiedolla. pelkkien käsitteiden pohjalta, jota kutsumme kuinka tahansa, ei itse asiassa ole muuta kuin metafysiikkaa.

Siksi metafysiikka on myös koko ihmismielen kulttuurin täydennys, välttämätön, vaikka jättäisimme huomiotta sen vaikutuksen tieteenä tiettyihin tarkoituksiin. Itse asiassa se tarkastelee järkeä sen periaatteiden ja korkeampien maksimien perusteella, joiden on oltava joidenkin tieteiden ja kaikkien tieteiden soveltamisen mahdollisuuksien taustalla. Puhtaana spekulatiiona se palvelee enemmän virheiden estämiseen kuin tiedon lisäämiseen, mutta se ei millään tavalla vahingoita sen arvoa, vaan antaa sille arvoa ja auktoriteettia, kuten sensuuri, joka takaa yleisen järjestyksen, yhteisymmärryksen ja jopa hyvinvoinnin tieteen maailma vaatii, että sen rohkeaa ja hedelmällistä kehitystä ei saa viedä pois päätavoitteesta - yleisestä autuudesta.

Hegel:

"Filosofia voi olla ennalta määrätty voidaan yleisesti pitää esineiden ajatteluna... Koska filosofia on kuitenkin erityinen ajattelutapa, sellainen ajattelutapa, jonka ansiosta siitä tulee tietoa, ja samalla tietoa käsitteissä, niin filosofinen ajattelu eroaa lisäksi siitä ajattelusta, joka on aktiivinen kaikessa ihmisessä."

"Rohkeus totuuden etsimisessä, usko järjen voimaan on filosofisten opintojen ensimmäinen ehto. Ihmisen on kunnioitettava itseään ja tunnustettava itsensä korkeimman arvoiseksi ... Universumin piilotetulla olemuksella ei itsessään ole voimaa, joka kykenisi vastustamaan tiedon rohkeutta, sen on avauduttava hänen edessään, avauduttava hänen edessään. silmät rikkaudet ja syvyydet. luontonsa roskakorit ja anna hänen nauttia niistä."

"Filosofia on ajattelussa vallattu aikakausi."

"Talonpojan naisen elämänpyrö hahmottelee lehmät - Liza, Chernushka, Pestrushka jne., poika Martin ja tytär Urshel jne. Filosofi on yhtä läheisesti lähellä äärettömyyttä, tietoa, liikettä, aistillisia lakeja jne. Ja mitä talonpojalle on hänen edesmennyt veljensä ja setänsä, filosofille Platonille, Spinozalle jne. Toinen on yhtä pätevä kuin toinen, mutta jälkimmäisen etu on ikuisuus" ("Aforismit").

Hegel:

"Nämä (uskonnollis-filosofiset. - L. B.) ajatukset perustuvat siis johonkin lähtökohtaan eivätkä ajatukseen; ne eivät ole niinkään filosofiaa varsinaisessa merkityksessä, eli itseensä perustuvaa ajatusta, vaan pikemminkin jo etukäteen lujasti vakiintunutta ja uskon vahvistamiseen käytettyä esitystä, ja sillä ei ole väliä, käytetäänkö sitä muiden kumoamiseen. ideoita ja filosofeja tai omien uskonnollisten opetusten filosofiseen puolustamiseen niitä vastaan. Ajatus ei siis tunnista itseään niissä viimeisenä, absoluuttisena sisällön huippuna itsensä määräävän ajatuksen sisältä. Jos siis kirkon isät ajattelivat hyvin spekulatiivisesti kirkon opetusten rajoissa...niin viimeinen perustelu tälle sisällölle ei ollut ajattelu sellaisenaan, vaan kirkon opetus. Tässä filosofinen oppi on suljettu lujasti vakiintuneeseen dogmiin, eikä se näytä itsestään itsestään lähtevän ajattelun. Samoin skolastikkojen keskuudessa ajattelua ei rakenneta itsestään, vaan se liittyy edellytyksiin.; ja niihin luottaen on totta, että se perustuu jo enemmän itseensä, mutta samalla se ei ole koskaan ristiriidassa kirkon opetusten kanssa.

Hegel:

"Kaikki ovat samaa mieltä siitä, että kukaan ei voi tehdä kenkiä, jos hän ei ole suutari, vaikka jokaisella miehellä on mitta, jalat ja lisäksi hänellä on kädet. Filosofian suhteen suoran tiedon kannattajat (Jacobi ja muut - L. B.) ovat sitä mieltä, että jokainen ilman valmistautumista on filosofi, voi kieltää, arvostella, kuten mieleensä tulee, hänellä on valmis vastaus filosofisiin kysymyksiin.

L. Feuerbach kuultuaan Hegelin luentoja:

"Ymmärsin, mitä halusin ja mihin pyrin: en tarvitse teologiaa, vaan filosofiaa. En tarvitse höllynpölyä ja unelmia, minun on opittava! En tarvitse uskoa, vaan ajattelua! Hegelin ansiosta tulin tietoiseksi itsestäni, tietoiseksi maailmasta. Hänestä tuli toinen isäni, ja Berliinistä tuli henkinen kotimaani.

A. Schopenhauer:

"Toistaa käsitteissä abstraktissa, yleismaailmallisessa ja erillisessä muodossa maailman koko olemus ja heijastuneena tilannekuvana esittää se mielelle vakaina ja aina läsnä olevina käsitteinä - tämä eikä mikään muu on filosofiaa."

A. Schopenhauer:

"Kukaan uskovista ei turvaudu filosofiaan: hän ei tarvitse sitä; kukaan, joka todella filosofoi, ei ole uskonnollinen; hän kävelee ilman apua - vaarassa, mutta vapaasti.

E. Husserl:

Filosofia on "maailman yleismaailmallinen tiede". Filosofi - "ihmiskunnan toimihenkilö".

Karl Popper:

"Olemme kaikki filosofeja. Ja jopa niillä meistä, jotka eivät ymmärrä sitä, on omat filosofiset mieltymyksemme. Suurin osa näistä lähtökohdista hyväksytään tiedostamatta: ne imeytyvät kulttuurialueelta tai perinteestä. Vaikka ne ovatkin käytännön toiminnan ja elämän perusta, ne hyväksytään ja saarnataan ilman kunnollista kriittistä arviointia.

Ammatillisen ja akateemisen filosofian olemuksen todistaa erityisesti tämä tarve arvioida kriittisesti niin laajan levityksen saaneita teorioita.

B. Russell:

"Filosofia... on jotain teologian ja tieteen välissä. Kuten teologia, se koostuu spekulatioista aiheista, joista tarkkaa tietoa ei ole tähän mennessä ollut saavutettu; mutta kuten tiede, se vetoaa pikemminkin inhimilliseen järkeen kuin auktoriteettiin, olipa kyseessä traditio tai ilmoitus. Kaikki varma tieto kuuluu mielestäni tieteeseen; kaikki dogmit, sikäli kuin ne ylittävät tietyn tiedon, kuuluvat teologiaan. Mutta teologian ja tieteen välillä on ei-kenenkään maa, joka on avoin molemmiin puolin hyökkäyksille; tämä ei kenenkään maa on filosofiaa. Lähes kaikki spekulatiivisia mieliä kiinnostavat kysymykset ovat sellaisia, joihin tiede ei voi vastata, eivätkä teologioiden itsevarmat vastaukset enää vaikuta yhtä vakuuttavilta kuin aiempina vuosisatoina. Kerran Onko maailma jaettu henkeen ja aineeseen, ja jos on, mikä on henki ja mikä aine? Onko henki alisteinen aineelle vai onko sillä itsenäisiä voimia? Onko universumilla mitään yhtenäisyyttä tai tarkoitusta? Kehittykö universumi kohti jotakin päämäärää? Ovatko luonnonlait todella olemassa vai uskomme niihin vain luontaisen järjestystaipumuksemme vuoksi? Onko ihminen sitä, miltä hän tähtitieteilijän mielestä näyttää - pieni hiilen ja veden seoksen kimppu, joka kuhisee avuttomasti pienellä ja pienellä planeetalla? Vai onko ihminen sitä, miltä hän Hamletista näytti? Tai ehkä hän on molemmat yhtä aikaa? Onko olemassa korkeita ja alhaisia elämäntapoja, vai ovatko kaikki elämäntavat vain turhamaisuutta? Jos on olemassa elämäntapa, joka on ylevä, niin mikä se on ja miten voimme saavuttaa sen? Pitääkö hyvän olla ikuista ansaitakseen korkeaa kiitosta vai pitääkö hyvään pyrkiä, vaikka maailmankaikkeus väistämättä liikkuu kohti kuolemaa? Onko olemassa sellaista asiaa kuin viisaus, vai onko se, mikä näyttää siltä, vain hienointa tyhmyyttä? Tällaisiin kysymyksiin ei voida vastata laboratoriossa. Teologit ovat teeskennelleet antavansa vastauksia näihin kysymyksiin, ja vieläpä hyvinkin yksiselitteisiä, mutta heidän vastaustensa täsmällisyys saa nykyajan mielet epäluuloiksi niitä kohtaan. Näiden kysymysten tutkiminen, ellei niihin vastaaminen, on filosofian tehtävä.

B. Russell:

Filosofia "on pohdiskelua aiheista, joiden tunteminen ei ole vielä mahdollista."

Yrittäessään hahmotella aikamme filosofian aihetta Bertrand Russell kirjoitti filosofisista ongelmista seuraavasti:

"...mikä on elämän tarkoitus, jos sellaista on? Onko maailmalla tarkoitus, johtaako historian kehitys jonnekin vai ovatko nämä kaikki merkityksettömiä kysymyksiä? ... hallitseeko luonto todella jonkinlaiset lait, vai ajattelemmeko niin vain siksi, että haluamme nähdä jonkinlaisen järjestyksen kaikessa? ... jakautuuko maailma kahteen pohjimmiltaan erilaiseen osaan - henkeen ja aineeseen, ja jos on, miten ne elävät rinnakkain? Mitä meidän pitäisi sanoa ihmisestä? Onko hän pölyhiukkanen, joka kuhisee avuttomasti pienellä ja merkityksettömällä planeetalla, kuten astrologit sen näkevät? Vai onko se, kuten kemistit saattavat kuvitella, joukko kemikaaleja, jotka on koottu nerokkaalla tavalla? Tai lopuksi, ihminen on sellainen kuin hän Hamletille näyttää, pohjimmiltaan jalo, rajattomilla mahdollisuuksilla. Tai ehkä ihminen - kaikki tämä yhdessä? .. Onko olemassa yksi elämäntapa - hyvä ja toinen - huono, vai onko sillä väliä, kuinka elämme. Ja jos on olemassa hyvä elämäntapa, niin mikä se on tai kuinka voimme oppia elämään sitä noudattamalla? Onko mitään, mitä voimme kutsua viisaudeksi, vai se, mikä meistä näyttää siltä, on vain tyhjää hulluutta?

V.S. Solovjov:

"Sanalla "filosofia", kuten tiedetään, ei ole yhtä tarkasti määriteltyä merkitystä, vaan sitä käytetään monissa hyvin erilaisissa merkityksissä. Ensinnäkin kohtaamme kaksi pääasiallista, yhtä erilaista filosofian käsitettä: ensimmäisen mukaan filosofia on vain teoria, se on vain koulukysymys; Toisen mukaan se on enemmän kuin teoria, se on ensisijaisesti elämän kysymys ja sitten koulusta. Ensimmäisen käsitteen mukaan filosofia viittaa yksinomaan ihmisen kognitiiviseen kykyyn; toisen mukaan se vastaa myös ihmisen tahdon korkeimpia pyrkimyksiä ja inhimillisen tunteen korkeimpia ihanteita, joten sillä ei ole vain teoreettista, vaan myös moraalista ja esteettistä merkitystä, koska se on sisäisessä vuorovaikutuksessa luovuuden ja luovuuden sfäärien kanssa. käytännön toimintaa, vaikkakin erilaista kuin he. Ensimmäistä käsitettä vastaavalle filosofialle - koulun filosofialle - ihmiseltä vaaditaan vain tiettyyn tasoon kehittynyt mieli, joka on rikastettu jollain tiedolla ja vapautettu vulgaarisista ennakkoluuloista; toista käsitettä vastaavalle filosofialle, elämänfilosofialle, se vaatii myös erityistä tahdon suuntaa, eli erityistä moraalista mielialaa, ja myös taiteellista tunnetta ja merkitystä, mielikuvituksen tai fantasiavoimaa. Ensimmäisellä filosofialla, joka käsittelee yksinomaan teoreettisia kysymyksiä, ei ole suoraa sisäistä yhteyttä henkilökohtaiseen ja sosiaaliseen elämään, toinen filosofia pyrkii tulemaan tämän elämän muodostavaksi ja hallitsevaksi voimaksi.

A. Schweitzer:

"Filosofia on kutsumuksensa perusteella mielen opas ja vartija; sen täytyy opettaa meidät taistelemaan kulttuurin perustana olevien ihanteiden puolesta."

P.S. Juskevitš:

"Filosofisessa maailmankuvassa on ... yksilön ... kiintymys koko maailmaan. "Minä" ja universumi kohtaavat täällä kasvotusten. Huolimatta siitä, kuinka ongelmallinen tämä maailmankaikkeuden idea on, olipa se kuinka illusorinen tiukasti loogiselta kannalta katsottuna, mutta tietystä kehitysvaiheesta se syntyy väistämättä ihanteellisena jatkona ja ihanteellisena kvintessenssinä ympäröivästä maailmasta. Poistamalla kaikki rajat ja unohtaen kaikki elämän ja

tieteen vaatimusten asettamat yksityiskohdat ja hajanaisuus, ihminen näyttää kiertävän hänen ympärillään yhdellä laajalla eleellä, yhdistyen yksi erottamaton, tiivis kokonaisuus, lukemattomat muodot aistillisesta maailmasta, ja kysyy: "Mikä on kaikki tämän eleen vangitsema? Mikä paikka minulla on siinä, en minä - kauppias tai joku muu numeroitu tai leimattu yhteiskunnan jäsen, vaan minä, sisimpien ajatusteni ja halujeni kokonaisuudessa, minä, tasavertaisena tasavertaisten kanssa puhuen, maailmankaikkeuden kanssa? "

Filosofia on "kaikkien" sub specie (näkökulmasta) asioiden reflektointia..."

O.G. Drobnitski:

"Filosofia... sen ratkaisemien kysymysten äärimmäisen yleisyyden vuoksi ei voi väittää olevansa ihmisen päivittäinen mentori yksityisissä arkitilanteissa. Filosofian tehtävään kuuluvaa ihmiskunnan, historian mittakaavassa olemisen ongelmien pohdiskelua ei pidä johtaa tiettyihin olosuhteisiin, joka johtaa ratkaisuja kaikkiin tilanteisiin. Jokapäiväisissä tilanteissa ihminen ei järkeile kuin filosofi, eikä vain siksi, että kaikkien maallista tietoisuutta on mahdotonta nostaa äärimmäisten abstraktioiden tasolle, vaan koska yksilön elämänasema henkilökohtaisen kokemuksen vaihteluissa ei aina voi olla suoraan johdettu hänen maailmankuvastaan. Yritykset kaikissa tapauksissa luoda tällainen tiukka riippuvuus voivat johtaa vain pedanttiseen doktrinarismiin, joka vulgarisoi filosofian käsitteen."

I.A. Akchurin:

"Ilman filosofisten kategorioiden järjestelmän hallintaa, ilman yleistä maailmakuva päässään, ihminen elää tässä täysin uudessa, monimutkaisessa ja dynaamisessa maailmassa tunteen, joka ei ole kaukana neandertalilaisen tunteista hänen edessään. tulivuorenpurkaus, maanjäristys tai trooppinen ukkosmyrsky. Yhä enemmän hänessä kasvaa erittäin vaarallinen muurahaisen tunne, joka ryntää ilman mitään järkeä puiden jättimäisten juurien välissä, sillä ainoalla erolla on se, missä hän nämä puut on kasvattanut.

F. Engels:

"Naturalistit kuvittelevat vapautuvansa filosofiasta, kun he jättävät huomiotta tai moittivat sitä. Mutta koska he eivät voi liikkua askeltakaan ilman ajattelua, loogiset kategoriat ovat välttämättömiä ajattelulle, ja he lainaavat nämä kategoriat kritiikittömästi joko niin sanottujen koulutettujen ihmisten tavallisesta yleistietoisuudesta, jota hallitsevat kauan kuolleiden filosofisten järjestelmien jäännökset, tai pakollisten filosofian yliopistokurssien muruista (jotka eivät ole vain hajanaisia näkemyksiä, vaan myös monimuotoisimpiin ja enimmäkseen pahimpiin kouluihin kuuluvien ihmisten näkemysten sotkua), tai kritiikittömästä ja järjestelmättömästä kaikenlaisen filosofian lukemisesta. teoksia, niin ne lopulta osoittautuvat kuitenkin filosofian alisteisiksi, mutta valitettavasti suurimmaksi osaksi pahimpia, ja ne, jotka eniten väärinkäyttävät filosofiaa, ovat vain pahimpien filosofisten opetustemme pahimpien vulgarisoitujen jäänteiden orjia."

* * *

Jokaisesta, joka halveksii filosofiaa, tulee yleensä sen uhri. 10.12.2016

Filosofian tutkijat ja kirjailijat ja filosofit

"Filosofian suhteen jokainen nykyaikainen luonnontieteilijä, varsinkin jokainen teoreettinen fyysikko, on syvästi vakuuttunut siitä, että hänen työnsä on kiinteästi kietoutunut filosofian kanssa ja että ilman vakavaa filosofisen kirjallisuuden tuntemusta hänen työnsä on turhaa. Tämä ajatus ohjasi minua itse ja yritin hengittää sitä myös opiskelijoihini.

M. Syntynyt. Elämäni ja näkemykseni

"Filosofian voidaan katsoa selittävän meille tietomme, yrittäen löytää jonkinlaisen merkityksen tämän tiedon luonnollisesta häiriöstä. Tästä näkökulmasta voit puhua mistä tahansa filosofiasta - taiteen, elämän, uskonnon, koulutuksen, yhteiskunnan, historian, tieteen, matematiikan ja jopa itse filosofiasta.

Filosofia on prosessi, jossa hiotaan ja järjestellään tietomme ja tuomiomme; se etsii yhteyksiä ilmiöiden välillä, jotka yleensä näyttävät täysin riippumattomilta, ja löytää merkittäviä eroja sellaisissa asioissa, joita arkielämässä pidämme samana asiana; Filosofia on teoria, joka tutkii minkä tahansa tiedon alan luonnetta. Erityisesti matematiikan filosofian päätehtävänä on virtaviivaistaa tai ajatella uudelleen kaikkea sitä kaoottista massaa matemaattista tietoa, joka on kertynyt vuosisatojen aikana.

G. Ives, K.W. Newsom. Matemaattisesta logiikasta

ja matematiikan filosofia

"Enemmän laivoja on kuollut logiikan tietämättömyyden vuoksi kuin navigoinnin tietämättömyyden vuoksi", sanoi kuuluisa fyysikko Kelvin kapean opiskelijoiden erikoistumisen kannattajille.

"Minusta tuntuu, että kaikki tieteet pitäisi ryhmitellä filosofian ympärille yhteisenä keskuksena ja että sen palveleminen on heidän oma päämääränsä. Tällä tavalla ja vain tällä tavalla voidaan säilyttää tieteellisen kulttuurin yhtenäisyys tieteiden vastustamattomasti edistyvää erikoistumista vastaan. Ilman tätä yhtenäisyyttä koko kulttuuri olisi tuomittu kuolemaan."

Max Laue. Fysiikan historia

"Filosofia on tieteiden kuningatar. Niiden joukossa se on soittimien joukossa suunnilleen samassa paikassa kuin urut. Hän tarkastelee niitä, tuo ne henkiseen yhteyteen, systematisoi ja selkeyttää tutkimustuloksia kaikilla tieteenaloilla ja luo siten kuvan maailmasta, kattava ja lakisääteinen synteesi, joka määrittää elämän tarkoituksen ja ihmisen paikan avaruudessa."

Thomas Mann. Tohtori Faustus

"Joka ei ole filosofi, ei ole mies."

Pico della Mirandola

"Yritimme osoittaa, että äärettömyyden tutkimuksessa ei tule toimeen ilman filosofiaa, vaikka emme ollenkaan jaa näkemystä, että äärettömyys kuuluu vain filosofian toimivaltaan. Uskomme, että filosofia ei voi tarjota mitään ratkaisua fysiikan, tähtitieteen ja matematiikan havainnointi- ja teoreettisten tietojen lisäksi ja niistä riippumatta. Filosofian tehtävänä tulee olla eksaktien tieteiden jo saavutuksiin luottaen ja sitä yleistäen osoittaa näille tieteille lisäetsintöjen suunta ja näkymä, suojella niitä mahdolliselta hapuilulta ja sokeudelta.

G.I. Naan. Tietoa maailmankaikkeuden äärettömyydestä

"On olemassa sanonta: "Tieteilijä tietää paljon ei-paljon; Filosofi taas tietää vähän, mutta tietää paljon."

F. Frank

"He sanovat, että filosofit ja todelliset viisaat ovat välinpitämättömiä. Epätotuus, välinpitämättömyys on sielun halvaantuminen, ennenaikainen kuolema.

A.P. Tšehov

"Tiedefilosofian päätarkoituksena on mahdollistaa sellaisten ilmiöiden tieteellinen analysointi, jotka aiemmin jäivät tieteen osaamisen ulkopuolelle. Historiallisesti jokainen uusi tieteellinen suunta syntyi vastaavan tutkimuksen aiheen ja tutkimusmenetelmien aikaisemman filosofisen analyysin seurauksena. Tämän ansiosta filosofiaa kutsuttiin "kaikkien tieteiden äidiksi". Tällä hetkellä filosofia on paljon paremmassa asemassa selviytymään tästä historiallisesta roolista. nyt meillä on paljon syvempi ymmärrys siitä, mitä tiede on."

R. Ackoff, F. Emery. Tietoja tarkoituksenmukaisista järjestelmistä

Ajattelijä, rohkea nero,

Kantaen otsaansa tulen ja jään keskellä,

Ideoita monelta sukupolvelta

Joskus se tuo harmoniaa...

Emil Verharn. Ajattelijat

Bibliografia

Grigoryan B. T. Mitä filosofia on ja miksi sitä tarvitaan? // Kysymys. filosofia. - 1985. - Nro 6.

Zotov A.F. Mitä on filosofia? - M., 1966.

Kopnin P. V. Filosofisen tiedon luonteesta ja piirteistä // Vopr. filosofia - 1969. - Nro 4.

Kuvakin V. A. Mitä on filosofia? Olemus, kehitysmallit ja kehityspeiraatteet. - M .: Moskovan kustantamo. un-ta, 1989. - 216 s.

Nikiforov A.L. Filosofian luonne. Filosofian perusteet. - M., 2001.

Ortega y Gasset H. Mitä on filosofia? - M.: Nauka, 1991. - 411 s.

Heidegger M. Mitä on metafysiikka? // Uusi teknokraattinen aalto lännessä: artikkelikokoelma. - M.: Edistys, 1986.

Kirjailijan julkaisemat kirjat

Maailma filosofin silmin. (Kategorinen kuva maailmasta). - M., 1997. - 293 s.

Käytännön filosofia. - M., 2001. - 320 s.

Filosofia: oppikirja. - 8. painos - M., 2023. - 625 s.

Etiikka: oppikirja. - 8. painos - M., 2023. - 382 s.

Viihdyttävä filosofia: opinto-opas. - 9. painos - M., 2023. - 452 s.

Viihdyttävä filosofia. Äänikirja. M.: Ardis, 2009.

Filosofian tehtävät ja harjoitukset: oppikirja. korvaus. - 5. painos - M., 2022. - 48 s.

Rakkauden tiede. - M., 2021. - 132 s.

Huolellinen etiikka. - M., 2023. - 464 s.

Miten me ajattelemme? - M., 1996. - 60 s.

Elämä, kuolema, kuolemattomuus. - M., 1996. - 96 s.

Kategorisen ajattelun virheet ja vääristymät. - M., 2002. - 137 s.

Kirjeenvaihdot ja anti-vastaavuudet luokkien välillä. - M., 1998. - 51 s.

Kultainen käyttäytymissääntö. - M., 1999. - 23 s.

Marxismin ja kommunismin kritiikki. - M., 1997. - 69 s.

Liberalismi ja vapaus. - M., 1999. - 19 s.

Venäjä ja maailma vuosituhannen vaihteessa. Mikä oli ja mitä tahtoa. - M., 2001. - 28 s.

Humanistinen manifesti. - M., 2000. - 15 s.

Elämänfilosofia. Käytännön filosofian käsikirja. - M., 2001. - 56 s.

Huumeiden vaaroista ja elämän iloista ilman niitä. Filosofin muistiinpanot. - M., 2001. - 30 s.

Ajatuksia uskonnosta. - M., 2001. - 28 s.

Negatiivinen elämä: antikulttuurin ja antifilosofian. - M., 2002. - 39 s.

Kustannus- ja kauppayhtiössä "Dashkov and Co."

Seuraavat kirjat ovat saatavilla tältä kirjailijalta:

1. Balashov L. E. Filosofia: oppikirja (järjestelmällinen kurssi). - 8. painos - M .: ITC "Dashkov and Co", 2023. - 625 s.
2. Balashov L. E. Etiikka: oppikirja. korvaus. - 8. painos - M .: ITC "Dashkov and Co", 2023. - 382 s.
3. Balashov L. E. Viihdyttävä filosofia: oppikirja. korvaus. - 9. painos - M .: ITC "Dashkov and Co", 2023. - 452 s.
4. Balashov L. E. Filosofian tehtävät ja harjoitukset: oppikirja. korvaus. - 5. painos - M .: ITC "Dashkov and Co", 2022. - 48 s.
5. Balashov L. E. Tiede rakkaudesta. - M .: ITC "Dashkov and Co", 2021. - 136 s.
6. Balashov L. E. Viihdyttävä etiikka: oppikirja. korvaus. - 2. painos - M .: ITC "Dashkov and Co", 2023. - 464 s.

Puhelintilaukset: 8-495-668-12-30

Suosittu tieteellinen painos

BALASHOV Lev Evdokimovitš

MITÄ FILOSOFIA ON?

Kirja julkaistiin kirjoittajan painoksessa

Vaatimustenmukaisuustodistus nro ROSS RU.AB51.HO5316

Allekirjoitettu julkaistavaksi 25.5.2023. Muoto 60x90 1/16

Lehdistö on digitaalista. Offsetpaperi nro 1. Konv. uuni l. 5.25

Levikki 1000 kappaletta. Tilausnumero.

Kustannus- ja kauppayhtiö "Dashkov and Co"

129347, Moskova, Yaroslavskoe shosse, 142, huone 732

Puh.: 8 (495) 668-12-30, 8 (499) 182-01-58

Sähköposti: sales@dashkov.ru — myyntiosasto;
office@dashkov.ru — toimisto; <http://www.dashkov.ru>

Paino: T8 Publishing Technologies JSC
109316, Moskova, Volgogradsky p. prospekti, 42, bldg. 5
Puh.: 8 (499) 322-38-30

MUUTOKSET JA LISÄYKSET 4. PAINOKSIIN

Ota joitain tekstejä "Viihdyttävä filosofia"

Filosofin vahvuus ja heikkous

Ensimmäisestä filosofista Thalesta tunnetaan kaksi legendaa, jotka osoittavat hänen vahvuutensa ja heikkoutensa filosofina.

Ensimmäinen koskee sitä, kuinka hän ennusti hyvän oliivisadon, vuokrasi kaikki öljymyllyt, alkoi sanella öljymyllyjen tuotteiden hintoja ja rikastui siten. Näin Aristoteles kuvailee sitä: "Kun Thalesta moitittiin hänen köyhyydestään, koska filosofian opinnot eivät tuota mitään hyötyä, niin sanotaan, Thales, joka ennakoi runsaan oliivisadon tähtitieteellisten tietojen perusteella, jopa ennen talven loppua jakoi talletuksena keräämänsä pienen summan kaikkien Miletoksen ja Khioksen öljytehtaiden omistajille; Thales tilasi öljymyllyt halvalla, koska kukaan ei kilpaillut hänen kanssaan. Kun oliivien sadon aika tuli, monilta ihmisiltä tuli yhtäkkiä kysyntää öljyteurastamoille. Thales alkoi sitten viljellä hänen tilaamiaan öljymyllyjä haluamallaan hinnalla. Kerättyään tällä tavalla paljon rahaa, Thales osoitti siten, että filosofien ei ole vaikeaa rikastua, jos he haluavat, mutta tämä ei ole heidän etujensa aihe" (Aristoteles. Poliitikka. 1259a).

Toinen legenda kertoo, kuinka Thales katsoi tähtitaivasta, putosi reikään (sanotaan, että hän leijuu pilvissä, mutta hän ei näe, mikä on hänen jalkojensa alla) "He sanovat", kirjoittaa Platon, "että kun hän tarkkaili taivaankappaleita ja katsoi ylös, putosi kaivoon, silloin joku traakialainen, kaunis ja vilkas piika, nauroi hänelle, että hän yrittää tietää mitä on taivaassa, hän ei huomaa samaa, joka on lähellä ja hänen jalkojensa alla. Tämä pilkkaaminen koskee jokaista, joka viettää elämänsä filosofian parissa" (Platon. Teetet. 174a).

* * *

Filosofia

Pythagoras kutsui opetustaan viisaudeksi (• • • • •), ei viisaudeksi (• • • • •), moitti seitsemää viisasta (kuten heitä ennen häntä kutsuttiin) hän sanoi, ettei kukaan ole viisas. ,

ihminen ei luonteensa heikkouden vuoksi usein pysty saavuttamaan kaikkea, ja viisaan olennon taipumusta ja elämäntapaa tavoittelevaa voidaan kutsua sopivasti filosofiksi (filosofiksi).

* * *

Filosofian allegoria

"Herättyään surullisista heijastuksista hän näki edessään majesteettisen naisen, jonka kasvot olivat täynnä arvokkuutta ja palavat silmät. Hänen ikänsä oli vaikea määrittää: vaikka hän oli vuosien värisenä, hänen silmissään iski eloisa nuorekas loisto ja houkutteleva voima. Hänen pituuttaan oli myös vaikea määrittää, sillä näytti siltä, että hän joko nousee taivaaseen ja koskettaa taivasta kruunullaan tai ei ylitä tavallisia ihmisen kokoja. Hän oli pukeutunut katoamattomasta kankaasta valmistettuihin vaatteisiin, joihin oli kudottu hienostunutta taidetta hienoimmista langoista. Hän piti kirjoja oikeassa kädessään ja valtikka vasemmassa" (Boethius, *The Consolation of Philosophy*, 524 jKr.).

Tämä, kuten ymmärrät, on allegoria. Naisen majesteettisuus, hänen arvokkaat kasvonsa ja samalla liekehtivät silmät sanovat, että filosofialla ei ole ikää, ettei hän voi koskaan vanheta, koska siinä yhdistyvät samaan aikaan viisaus ja nuoruus. Hänen kasvunsa, toisinaan taivaaseen asti, toisinaan inhimillisiä ulottuvuuksia ylittämättä, todistaa, että hän kattaa tietämyksensä avulla kaiken: korkeampien asioiden tiedosta inhimillisten asioiden tietoon. Hänen vaatteensa paljastavat hänen korkean alkuperänsä ja kankaan katoamattomuuden - hänen omistamiensa ajattelumuotojen katoamattomuuden. Valtika, jota hän pitää kädessään, symboloi viisautta ja osoittaa, että hänen, Filosofian, tulisi hallita maailmaa; ja kirjat ovat valistuksen ja tiedon symboli.

* * *

Filosofian tapaus F. Baconin mukaan

Tieteeseen osallistuneet olivat joko empiristejä tai dogmaatikkoja. Empiristit, kuten muurahainen, vain keräävät ja ovat tyytyväisiä siihen, mitä he ovat keränneet. Rationalistit, kuten hämähäkit, tuottavat kangasta itsestään. Mehiläinen sen sijaan valitsee keskitien: poimii materiaalia puutarha- ja pellonkukista, mutta järjestää ja muuttaa sitä kykyjensä mukaan. Filosofian todellinen työ ei myöskään eroa tästä. Sillä se ei perustu yksinomaan tai pääasiallisesti mielen voimiin, eikä se tallenna mieleen koskemattomana luonnonhistoriasta ja mekaanisista kokeista saatua materiaalia, vaan

muuttaa sitä ja käsittelee sitä mielessä. Joten kannattaa laittaa hyvää toivoa lähempään

ja näiden kykyjen – kokemuksen ja järjen – tuhoutumaton (mitä ei ole toistaiseksi ollut) liitto (New Organon, XCV).

* * *

Miksi opiskella filosofiaa?

1. Jokainen filosofoi ja jokainen ratkaisee itselleen tärkeitä, todella filosofisia ongelmia (asenteesta maailmaan, elämän tarkoituksesta ja tarkoituksesta, ammatin valinnasta, hyvästä ja pahasta jne.). Eikö ongelmien labyrinteissä vaeltamisen sijaan ole parempi oppia filosofiaa muilta?!

Kuvittele, että opettelet hiihtämään. Lumi on syvää ja löysää - etkä pysty liikuttamaan jalkojasi, mutta joku on laittanut hiihtoladan lähelle - ja sinä seisot sen päällä, ja on heti helpompi liikkua. Vähitellen hallitset liikkeen tekniikan, ja sitten voit jo mennä omalla tavallasi, omalla tavallasi, mutta

sinulla on jo paljon enemmän vähemmän todennäköisesti putoaa lumeen tai pysähtyy. Näin on myös filosofiassa.

2. Filosofia on ihmisten kollektiivinen mieli. "Sinä" oleminen kollektiivisen mielen kanssa on yhtä tärkeää kuin mieli. Ja mieli on ihmisen keskittynyt ilmentymä. Ei ole sattumaa, että biologit kutsuvat henkilöä "homo sapiensiksi", järkeväksi henkilöksi.

Filosofian ansiosta ihminen alkaa tuntea olevansa maailmankansalainen, hänestä tulee ikään kuin ihmiskunnan ja jopa koko maailman tasolla.

3. Filosofia auttaa henkilöä oivaltamaan itsensä henkilön täydessä merkityksessä (ei mies tai nainen, ei tietyn kansallisuuden, uskonnollisen uskontokunnan tai ammattiasiantuntijan edustaja).

Erityisesti se auttaa asiantuntijaa voittamaan ammatillisia rajoituksiaan, yksipuolisuuttaan, eli se suojelee asiantuntijaa niin sanotulta ammattikretinismiltä (rajoitus, ahdas). Muista, mitä Kozma Prutkov sanoi tästä: asiantuntija on kuin vuo, hänen täyteläisyytensä on yksipuolista.

Ihmisen on oltava kattavasti koulutettu, sivistynyt, kehittynyt. Tämä saavutetaan opiskelemalla alan tieteitä, lukemalla tieteellistä ja koulutusta, taiteellista kirjallisuutta, sanomalehtiä, aikakauslehtiä, kehittämällä musiikillista ja taiteellista makua, käytännön taitoja ja kykyjä... Filosofia on ikään kuin koko tämän virran keskiössä koulutus- ja kasvatustehtävistä.

1700-luvulla Preussin ministeri Zedlitz "inspiroi alaistensa kunnioitusta filosofiaa kohtaan"; "Opiskelijan on opittava, uskoi ministeri, että tieteen kurssin jälkeen hänen on oltava lääkäri, tuomari, lakimies jne. vain muutaman tunnin päivässä ja ihminen koko päivän. Siksi korkea-asteen koulutuksen tulee erityistiedon ohella tarjota vankkaa filosofista koulutusta" (ks. Gulyga A. Kant. M., 1977. s. 95).

4. Filosofian ansiosta henkinen näkemys laajenee epätavallisen, ajattelun leveys ilmestyy ja/tai kasvaa. Jälkimmäinen auttaa ihmistä ymmärtämään, ymmärtämään muita, opettaa suvaitsevaisuutta, suvaitsevaisuutta, opettaa olemaan pelkäämättä jotakuta toista, eli suojaa muukalaisvihalta.

5. Filosofia juurruttaa abstraktia, abstraktia ajattelua, eikä vähempää kuin matematiikkaa.

Filosofinen abstraktio, toisin kuin matemaattinen, on täynnä elintärkeää merkitystä; se ei ole abstraktio monista, vaan moniston ykseys. Riittää, kun mainitaan sellaiset abstraktiot kuin "maailma kokonaisuudessaan", "avaruus", "aika", "aine", "henki".

6. Filosofia kehittää ajattelua, kykyä ajatella. Filosofian opiskelu on todellinen luovan ajattelun koulu.

7. Filosofia opettaa kriittisyyttä, kriittistä ajattelua. Loppujen lopuksi filosofisoinnin ensimmäinen ehto: älä ota uskon mitään. Tässä ominaisuudessa filosofia auttaa pääsemään eroon ennakkoluuloista ja harhaluuloista.

8. Filosofia auttaa ihmisiä kehittämään uskomuksia ja tarvittaessa korjaamaan niitä.

Meidän on muistettava: uskomukset muokkaavat persoonallisuutta. Ilman niitä ihminen on kuin tuuliviiri - missä tuuli puhaltaa, sinne hän menee.

9. Filosofia välittää ihmiselle niin sanotun lujouden, hengen pelottomuuden. Hänen ansiostaan ihminen pääsee eroon vaarallisesta muurahaisen tunteesta, joka ryntää ilman järkeä jättimäisten puiden juurien välissä.

* * *

Miksi sinun on tiedettävä filosofian historia?

Filosofian historiaa tulee opiskella, koska se on mielenkiintoista eikä sen vähempää kuin taiteen historia. Muistamme ja rakastamme Homeria, Shakespearea, Rembrandtia, Beethovenia, vaikka he elivät kauan sitten. Ja filosofisilla ideoilla-luomuksilla - kuten taideteoksilla - on suurin henkinen arvo. Monet niistä ovat ajattomia.

Tässä on tärkeä hetki. Filosofian historia ei ole vain kokoelma vanhoja ideoita. Se on pikemminkin ajatuksen aarreaitta. Muistakaamme esimerkiksi Leukippoksen ja Demokritoksen kaksi ja puoli tuhatta vuotta sitten esittämä ajatus aineen atomirakenteesta. Tämä ajatus pysyi ajatuksena yli kaksituhatta vuotta, 1700-luvun loppuun asti, jolloin se lopulta löysi vahvistuksen tieteellisestä atomiteoriasta. Kuinka monet muut tällaiset ideat odottavat toteutusta, vahvistusta tai todentamista / kumoamista!

Lisäksi kauan sitten ilmaistut filosofiset ajatukset jatkavat omaa elämäänsä, muuttuvat, kehittyvät, hankkivat uusia piirteitä. Heinrich Heine huomautti kerran: "Jokainen aikakausi hankkii uusia ideoita, saa uudet silmät ja näkee paljon uutta ihmishengen muinaisissa luomuksissa."

Lyhyesti sanottuna, tutkimalla filosofian historiaa, opiskelemme filosofiaa.

* * *

Rakkautta ja salviaa

Filosofi Zeno, kun joku kertoi hänelle kerran, että rakkaus on viisaan arvoton asia, vastusti: "Jos näin on, säälin kaunokaisia, sillä he ovat tuomittuja nauttimaan vain tyhmien rakkaudesta."

* * *

Filosofian ja viisauden symbolit

ATHENA - roomalaisten keskuudessa MINERVA - viisauden jumalatar, tieteiden, käsityön suojelijatar, ZEUSin tytär - roomalaisten JUPITERIN joukossa - syntyi hänen päästään täydessä sotilaallisessa haarniskassa.

ATHENA kuvattiin ankarana ja majesteettisena neitona, useimmiten pitkässä kaapussa ja täysin aseistettuna, keihään, kilven ja kypärän kanssa. Jumalattaren jalkojen juuressa istuu yleensä hänen lintunsa, pöllö.

MYTOLOGINEN SANAKIRJA

OWL - filosofien lintu, filosofian symboli , viisautta. Miksi pöllö? Tosiasia on, että hän on ainoa lintu, joka elää yöllistä elämäntapaa. Yöllä kaikki nukkuvat, lepäävät, ja hän on hereillä ja työskentelee. Samoin ihmisen mieli. Parhaiten (viisaasti) toimii, kun ihminen tuntee-havaitsee minimaalisesti ja toimii minimaalisesti, eli pitää tauon herkässä ja motorisessa toiminnassaan. Ei ole sattumaa, että on olemassa sanonta "aamu on viisaampi kuin ilta".

A. P. Tšehov filosofeista

Sanotaan, että filosofit ja todelliset viisaat ovat välinpitämättömiä. Epätotuus, välinpitämättömyys on sielun halvaantuminen, ennenaikainen kuolema.

Filosofia. M. A. Vrubelin maalaus

August Rodin. Ajatteliija

Ajatteliija, rohkea nero,
Kantaen otsaansa tulen ja jään keskellä,
Ideoita monelta sukupolvelta
Joskus se tuo harmoniaa...
Emil Verhaern